

# SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 27 päivänä heinäkuuta 2011

---

806/2011

## Pakkokeinolaki

Annettu Naantalissa 22 päivänä heinäkuuta 2011

---

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

### **Yleiset säännökset**

1 §

#### *Lain soveltamisala*

Pakkokeinojen käyttöön ja käytön edellytyksiin sovelletaan tätä lakia, jollei muualla laissa toisin säädetä.

2 §

#### *Suhteellisuusperiaate*

Pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

3 §

#### *Vähimmän haitan periaate*

Pakkokeinon käytöllä ei kenenkään oi-

keuksiin saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä käytön tarkoituksen saavuttamiseksi.

Pakkokeinon käytöllä ei saa aiheuttaa kenellekään tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa.

4 §

#### *Hienotunteisuusperiaate*

Pakkokeinoja käytettäessä on vältettävä aiheuttoman huomion herättämistä ja toimitava muutenkin hienotunteisesti.

5 §

#### *Itseapu*

Rikoksen kautta menetetyn tai muuten kadotetun irtaimen omaisuuden takaisin hankkimiseksi on turvauduttava toimivaltaisen viranomaisen apuun. Toimet tällaisen omaisuuden takaisin ottamiseksi ovat kuitenkin itseapuna sallittuja, jos:

1) omaisuus on rikoksen kautta menetetty ja toimiin omaisuuden takaisin ottamiseksi on ryhdytty välittömästi rikoksen tapahduttua; tai

2) menetetty tai kadotettu omaisuus muissa tapauksissa otetaan takaisin siltä, joka pitää

sitä oikeudettomasti hallussaan, eikä saata-villa ollut riittävää ja oikea-aikaista viran-omaisapua.

Edellä tarkoitetuissa tilanteissa saa käyttää sellaisia omaisuuden takaisin hankkimiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon tapahtuneen oikeuden-loukkauksen ilmeisyys sekä uhkaavan oikeu-denmenetyksen suuruus ja todennäköisyys.

Rangaistavasta omankädenoikeudesta sää-detään rikoslain (39/1889) 17 luvun 9 §:ssä.

## 2 luku

### **Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen**

#### *Kiinniottaminen*

#### 1 §

##### *Poliisimiehen kiinniotto-oikeus*

Poliisimies saa rikoksen selvittämistä var-ten ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn.

Poliisimies saa myös ottaa kiinni rikok-sesta epäillyn, joka on määrätty pidätettä-väksi tai vangittavaksi. Poliisimies saa lisäksi ottaa tuomioistuimen pääkäsittelyn tai pää-tösharkinnan aikana kiinni vastaajan, jonka vangitsemista on vaadittu tuomitsemisen yh-teydessä, jos kiinniottaminen on tarpeen hä-nen poistumisensa estämiseksi.

Jos pidättämiseen on edellytykset, poliisi-mies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni il-man pidättämismääräystäkin, jos pidättämi-nen voi muuten vaarantua. Poliisimiehen on ilmoitettava kiinniottamisesta viipymättä pi-dättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Tä-män on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä va-paaksi vai pidätettävä. Kiinnioton jatkuminen yli 12 tuntia edellyttää pidättämisen edelly-tysten olemassaoloa.

#### 2 §

##### *Yleinen kiinniotto-oikeus*

Jokainen saa ottaa kiinni verekseltä tai pa-kenemasta tavatun rikoksesta epäillyn, jos ri-

koksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kaval-lus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikul-kuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos.

Jokainen saa ottaa kiinni myös sen, joka viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisimiehelle.

#### 3 §

##### *Voimakeinojen käyttö*

Jos kiinniotettava yleisen kiinniotto-oikeu-den käyttämisen yhteydessä tekee vastarintaa tai pakenee, kiinniottaja saa käyttää sellaisia kiinniottamisen toimittamiseksi välttämättö-miä voimakeinoja, joita voidaan pitää koko-naisuutena arvostellen puolustettavina, kun otetaan huomioon rikoksen laatu, kiinniotet-tavan käyttäytyminen ja tilanne muutenkin.

Voimakeinojen käytön liioittelusta sääde-tään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

#### 4 §

##### *Kiinniottamisesta ilmoittaminen*

Kiinni otetulle on viipymättä ilmoitettava kiinniottamisen syy.

Kiinniottamisesta ilmoittamisesta kiinni otetun läheiselle tai muulle henkilölle sääde-tään poliisin säilyttämien henkilöiden kohte-lusta annetun lain (841/2006) 2 luvun 2 §:n 2 momentissa.

##### *Pidättäminen*

#### 5 §

##### *Pidättämisen edellytykset*

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty saa-daan pidättää, jos:

1) rikoksesta ei ole säädetty lievempää ran-gaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta;

2) rikoksesta on säädetty lievempi rangais-tus kuin kaksi vuotta vankeutta, mutta siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten

olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän:

a) lähtee pakoon taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa;

b) vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätke-mällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa; taikka

c) jatkaa rikollista toimintaa;

3) hän on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa siitä ilmeisesti virheellisen tiedon; tai

4) hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

Kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan pidättää, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos pidättämiseen on muuten 1 momentissa säädetty edellytykset ja epäillyn pidättäminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa pidättää.

## 6 §

### *Kohtuuttoman pidättämisen kielto*

Ketään ei saa pidättää, jos pidättäminen olisi kohtuutonta asian laadun taikka rikoksesta epäillyn iän tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.

## 7 §

### *Pidätetyn vapaaksi päästäminen*

Pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun pidättämisen edellytyksiä ei enää ole. Pidätetty on päästettävä vapaaksi viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemistä varten säädetyn ajan kuluttua, jollei häntä vaadita vangittavaksi.

Pidätetyn päästämisestä vapaaksi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Vangitsemisvaatimusta käsiteltäessä siitä päättää kuitenkin tuomioistu-in.

## 8 §

### *Uudelleen pidättäminen*

Rikoksesta pidätettyä tai vangittua, joka on päästetty vapaaksi, ei saa uudelleen pidättää samasta rikoksesta sellaisen seikan nojalla, joka on ollut viranomaisen tiedossa sen päät- täessä pidättämisestä tai vangitsemisesta.

## 9 §

### *Pidättämiseen oikeutettu virkamies*

Pidättämisestä päättää pidättämiseen oi- keutettu virkamies. Pidättämiseen oikeutet- tuja virkamiehiä ovat:

1) poliisiylijohtaja, Poliisihallituksen poliisi- sijohtaja, poliisiylitarkastaja ja poliisi-tarkas- taja, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispääl- likkö, suojelupoliisin päällikkö, esitutkinta- tehtäviin määrätty apulaispäällikkö, esitutkin- tatehtäviin määrätty osasto-päällikkö, esitut- kintatehtäviin määrätty ylitarkastaja ja tarkas- taja, liikkuvan poliisin päällikkö, apulaispääl- likkö ja liikennepoliisitarkastaja, rikosylitar- kastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario;

2) Tullihallituksen rikostorjuntaosaston päällikkö ja tullirikostorjunnasta vastaavien yksiköiden päälliköt, tullipiirin päällikkö ja sen rikostorjuntapäällikkö sekä tulliyli-tarkas- taja, jonka Tullihallituksen rikostorjunta- osaston päällikkö tai rikostorjunnasta vastaa- van yksikön päällikkö taikka tullipiirin pääl- likkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

3) rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulais- päällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartioli- toksen esikunnan oikeudellisen osaston osas- topäällikkö, apulaisosastopäällikkö, ylitarkas- taja, rikosylitarkastaja ja rikostar- kastaja, ra- javartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivar- tioston rajatoimiston ja meritoimiston pääl- likkö, Suomenlahden merivartioston Helsin- gin rajatarkastusosaston päällikkö ja vara- päällikkö sekä vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, joka on saanut tutkinnanjohta- jalle rajavartiolaitoksessa säädetyn koulutuk- sen ja jonka rajavartiolaitoksen tai sen hallin-

toyksikön päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

4) syyttäjä.

Pidättämiseen oikeutetuista puolustusvoimien virkamiehistä säädetään laissa erikseen.

## 10 §

### *Pidättämisestä ilmoittaminen*

Pidätetylle on ilmoitettava pidättämisen syy viipymättä, kun päätös pidättämisestä on tehty tai hänet on otettu pidättämismääräyksen perusteella kiinni.

Ilmoittamisesta pidättämisestä pidätetyn läheiselle tai muulle henkilölle säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa.

### *Vangitseminen*

## 11 §

### *Vangitsemisen edellytykset*

Tuomioistuimella saa vangitsemisvaatimuksen esittämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta määrätä rikoksesta todennäköisin syin epäillyn vangittavaksi 5 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten.

Kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan vangita, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos vangitsemiseen muuten on 5 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset ja vangitseminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää. Jos epäilty on vangittu tämän momentin nojalla, on häntä koskeva vangitsemisasiasi käsiteltävä uudelleen siten kuin 3 luvun 11 §:ssä säädetään. Vangitsemisvaatimuksen tekijän pyynnöstä tuomioistuin voi siirtää vangitsemisasiasian uudelleen käsittelyn syyteasiassa toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Tuomioistuimen on heti ilmoitettava päätöksestään tälle tuomioistuimelle.

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty, jonka luovuttamista Suomeen tullaan pyytämään, saadaan vangita, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja jos epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden, luovuttamispyyntöön sisällytettyjen rikosten määrän tai laadun taikka mui-

den vastaavien seikkojen perusteella on syytä epäillä, ettei hän saavu vapaaehtoisesti Suomeen syytetoimenpiteitä varten.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa vangita.

## 12 §

### *Tuomitun vangitsemisen edellytykset*

Tuomioistuin saa syyttäjän tai vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta määrätä ehdottomaan vankeus-rangaistukseen tuomitun vangittavaksi tai pidettäväksi edelleen vangittuna, jos:

1) tuomittu rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) tuomittu rangaistus on vähemmän kuin kaksi vuotta vankeutta mutta vähintään yksi vuosi vankeutta ja on todennäköistä, että tuomittu:

a) lähtee pakoon tai muuten karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa; tai

b) jatkaa rikollista toimintaa;

3) tuomittu rangaistus on vähemmän kuin yksi vuosi vankeutta ja:

a) tuomitulla ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa; tai

b) hänet on tuomittu yhdellä tai useammalla päätöksellä vankeusrangaistukseen useista lyhyin väliajoin suoritetuista rikoksista ja vangitseminen on tarpeen vakavuusasteeltaan samanlaisen rikollisen toiminnan jatkamisen estämiseksi.

Päätös tuomitun vangitsemisesta on voimassa, kunnes rangaistuksen täytäntöönpano alkaa tai muutoksenhakutuomioistuin toisin päättää.

## 13 §

### *Kohtuuttoman vangitsemisen kielto*

Ketään ei saa vangita tai määrätä pidettäväksi edelleen vangittuna, jos se olisi kohtuutonta asian laadun taikka rikoksesta epäillyn tai tuomitun iän tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.

## 14 §

*Uudelleen vangitseminen*

Rikoksesta vangitun, joka on päästetty vapaaksi, saa vangita uudelleen samasta rikoksesta ainoastaan sellaisen seikan nojalla, johon vangitsemisvaatimuksen esittäjä ei ole voinut vedota aikaisemmasta vangitsemisesta päätettäessä.

## 15 §

*Ilmoittaminen vangitsemisvaatimuksesta*

Vangitsemisvaatimuksesta on viipymättä ilmoitettava pidätetylle ja hänen avustajalleen. Heille on viipymättä toimitettava kirjallinen vangitsemisvaatimus.

## 3 luku

**Tuomioistuinmenettely  
vangitsemisasioidissa**

## 1 §

*Vangitsemisesta päättävä viranomainen*

Vangitsemisesta päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syytteen nostamista pidätetyn vangitsemisesta saa päättää myös muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä. Käräjäoikeuksien päivystyksestä kiireellisissä tapauksissa säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Vangitsemista koskevaa asiaa käsiteltäessä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

## 2 §

*Vangitsemisvaatimuksen tekijä*

Esitutinnan aikana vangitsemisvaatimuksen tekee pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen vaatimuksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Kun asia on esitutinnan pääty-

tyä siirretty syyttäjälle, hän päättää vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Vaatimuksen tuomitun vangitsemisesta voi myös tehdä hänelle rangaistusta vaatinut asianomistaja.

Tuomioistuin ei saa ilman vaatimusta määrätä rikosasian vastaajaa vangittavaksi.

## 3 §

*Vangitsemisvaatimuksen muoto*

Vangitsemisvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Vaatimus pidätetyn vangitsemisesta saadaan tehdä myös suullisesti tai puhelimitse. Näin tehty vaatimus on viipymättä toimitettava kirjallisesti.

Syytteen käsittelyn yhteydessä vangitsemisvaatimus saadaan tehdä suullisesti.

## 4 §

*Pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen  
tekemisajankohta*

Vaatimus pidätetyn vangitsemisesta on tehtävä tuomioistuimelle viipymättä ja viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello kahtatoista.

## 5 §

*Vangitsemisvaatimuksen ottaminen  
käsiteltäväksi*

Vangitsemisvaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä. Pidätettyä koskeva vaatimus on otettava käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluttua kiinniottamisesta.

Jos syytetty pidätetään syytteen ollessa tuomioistuimessa vireillä, hänen vangitsemistaan koskeva asia käsitellään pidätetyn vangitsemisesta säädettyssä järjestyksessä.

## 6 §

*Vangitsemisvaatimuksen käsitteleminen*

Vangitsemisvaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen on oltava läsnä vaatimusta käsiteltäessä. Määrätty virkamies voi käyttää vangitsemisvaatimuksen tehneen virkamiehen puhevaltaa

siltä osin kuin käyttämistä ei ole rajoitettu vaatimuksessa.

Pidätettynä olevaa vangittavaksi vaadittu on kuultava henkilökohtaisesti vangitsemisvaatimuksesta. Vangittavaksi vaaditulle on varattava tilaisuus käyttää avustajaa vaatimusta käsiteltäessä.

Vangittavaksi vaaditulle, jota ei ole pidätetty, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vaatimuksesta paitsi, jos hän ei ole Suomessa, on tietymättömissä taikka välttelee esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Tiedossa olevalle vangittavaksi vaaditun asiassa valtuuttamalle avustajalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Vangitsemisvaatimuksen tai syytteen käsittelystä ilman lailista estettä pois jäänyt vastaaja saadaan määrätä vangittavaksi poissaolostaan huolimatta.

Jos tuomioistuimien harkitsee soveliaaksi, vangitsemisvaatimuksen käsittelyssä voidaan käyttää videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Jos tuomioistuimien pitää sitä tarpeellisenä, vangittavaksi vaadittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

#### 7 §

##### *Laillisen edustajan ja sosiaaliviranomaisen kuuleminen*

Jos vangittavaksi vaadittu on alle 18-vuotias, tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen sekä sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen edustajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiain käsittelyn yhteydessä. Kuuleminen voi tapahtua käyttäen teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puheyhteys keskenään. Tilaisuuden varaamisesta voidaan poiketa, jos edustajaa ei kyetä tavoittamaan tai jos tilaisuuden varaamatta jättämiseen on kysymyksessä olevaan rikosasiaan liittyviä painavia syitä.

#### 8 §

##### *Vangitsemisasiassa esitettävä selvitys*

Vangitsemisasiain käsittelyssä on esitettävä

vangitsemisen edellytyksistä selvitys, joka voi perustua pelkästään kirjalliseen aineistoon. Tutkittavana olevasta rikoksesta ei saa esittää tämän sekä vangittavaksi vaaditun vangitsemisvaatimuksen johdosta esittämän lisäksi muuta selvitystä, ellei tuomioistuimien katso siihen olevan erityistä syytä.

#### 9 §

##### *Lykkäys pidätetyn vangitsemista koskevassa asiassa*

Pidätetyn vangitsemista koskevan asian käsittely saadaan lykätä vain erityisestä syystä. Kolmea päivää enemmän se saadaan lykätä ainoastaan pidätetyn pyynnöstä.

Pidättäminen jatkuu vangitsemisasiain seuraavaan käsittelyyn, jollei tuomioistuimien toisin määrää.

#### 10 §

##### *Päätös vangitsemisasiassa*

Vangitsemispäätöksessä on lyhyesti mainittava tiedot rikoksesta, josta vangittua epäillään, ja vangitsemisen peruste. Päätös on julistettava heti tai viimeistään samaan rikoskokonaisuuteen liittyvien vangitsemisasiain käsittelyn päätyttyä.

Jos vaatimus pidätetyn vangitsemisesta hylätään, pidätetty on määrättävä päästettäväksi heti vapaaksi.

#### 11 §

##### *Lisäselvitykseen liittyvä vangitseminen*

Kun päätös vangitsemisasiassa perustuu 2 luvun 11 §:n 2 momenttiin, on vangitsemisvaatimuksen tekijän ilmoitettava viipymättä lisäselvityksen valmistumisesta vangitsemisasiain uudelleen käsittelevälle tuomioistuimelle.

Tuomioistuimen on otettava vangitsemisasiain uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään viikon kuluttua vangitsemispäätöksestä. Jollei vangitsemiseen ole 2 luvun 11 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä, vangittu on määrättävä päästettäväksi heti vapaaksi.

## 12 §

*Vangitsemismääräyksen täytäntöönpanoon liittyvä menettely*

Kun tuomioistuin on määrännyt vangittavaksi epäillyn, joka ei ole ollut läsnä asiaa käsiteltäessä, määräyksen täytäntöönpanosta on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Vangitsemisasiasta on otettava tuomioistuimessa uudelleen tutkittavaksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun epäilty on vangitsemismääräyksen johdosta menettänyt vapautensa. Jos henkilö on menettänyt vapautensa ulkomailla, määräaika lasketaan hänen saapumisestaan Suomeen.

## 13 §

*Vangitseminen muussa kuin syytteen käsittelevässä tuomioistuimessa*

Jos vangitsemisvaatimus ja syyte käsitellään eri tuomioistuimissa, on vangitsemisvaatimuksen tekijän ilmoitettava vangitsemisasiasta käsittelevälle tuomioistuimelle, missä tuomioistuimessa syyte tullaan käsittelemään. Vangitsemisvaatimuksen käsitelleen tuomioistuimen on heti ilmoitettava vangitsemispäätöksestään syytteen käsittelevälle tuomioistuimelle.

## 14 §

*Määräajan asettaminen syytteen nostamista varten*

Kun tuomioistuin päättää läsnä olevan epäillyn vangitsemisesta, sen on, jollei syytettä jo ole nostettu, asetettava määräaika, jonka kuluessa syyte on nostettava. Aikaa syytteen nostamiselle ei saa määrätä pidemmäksi kuin on välttämätöntä esitutkinnan päättämiseksi ja syytteen valmistelemiseksi.

Jos syytteen nostamiselle määrätty aika osoittautuu liian lyhyeksi, tuomioistuin, joka käsittelee syytteen, voi syyttäjän viimeistään neljä päivää ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää määräaikaa. Tuomioistuimen on otettava asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Vangitulle ja hänen avustajalleen

on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi pyynnöstä. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos hän niin haluaa.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, määräajan pidentämistä koskevan asian käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

Vangittua vastaajaa koskevan syyteasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatettavista määräajoista säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

## 15 §

*Vangitsemisasiain uudelleen käsittely*

Jos rikoksesta epäilty on vangittu, sen tuomioistuimen, joka käsittelee syytteen, on vangitun pyynnöstä otettava vangitsemisasiasta tuomion antamiseen asti uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Ennen syytteen nostamista asia saadaan käsitellä uudelleen myös siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin säilyttämispaikkakunta kuuluu. Vangitsemisasiasta ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Tuomioistuimen tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi 1 momentissa säädettyä aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on välittömästi ilmoitettava tuomioistuimelle ja vangitulle sellaisesta olennaisesta olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleen käsittelyyn.

Vangitulle ja hänen avustajalleen sekä asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiasta uudelleen käsiteltäessä, jollei vangittu tai mainittu virkamies ilmoita, ettei kuuleminen ole tarpeen. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos vangittu niin haluaa tai hänen kuulemiseensa asian selvittämiseksi on muuten syytä.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, vangitsemisasiain uudelleen käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua

teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuim pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

#### 16 §

##### *Vangittuna pitämisestä määrääminen eräissä tapauksissa*

Jos tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn taikka määrää toimitettavaksi uuden pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on vangittuna, on sen samalla päätettävä, onko 2 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä pitää hänet edelleen vangittuna. Vangitsemisasian uudelleen käsittely ei kuitenkaan ole tarpeen sinä aikana, kun pääkäsittelyä on lykätty jonkun samassa asiassa vastaajana olevan mielentilan tutkimisen johdosta.

Tuomioistuimen on määrättävä vangittuna pitämisestä myös silloin, kun tuomiota ei julisteta heti pääkäsittelyn päätyttyä.

#### 17 §

##### *Vangitun päästäminen vapaaksi*

Tuomioistuimen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole 15 §:ssä tarkoitettujen vangitsemisasian uudelleen käsittelyn taikka tuomion tai pääkäsittelyssä esiin tulleiden seikkojen perusteella.

Tuomioistuimen on asianomaisen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen istunnossa vangitsemisasian tai pääasian käsittelyn yhteydessä tekemästä esityksestä määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Vangittu on määrättävä päästettäväksi vapaaksi myös, jos syytetä ei ole nostettu sille määrättyssä ajassa eikä sen kuluessa ole tehty päätöstä määrääjän pidentämisestä. Vangittua tai hänen avustajaansa ei tarvitse kutsua asian käsittelyyn.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vapaaksi päästämisestä.

#### 18 §

##### *Vangitseminen muutoksenhaku-tuomioistuimessa*

Jos muutoksenhakuteitse ylemmän tuomioistuimen tutkittavaksi saatetussa asiassa vaaditaan vastaajan vangitsemista, hänelle on varattava tilaisuus vastata vaatimukseen, jollei vaatimusta heti jätetä tutkimatta tai hylätä. Tilaisuutta vastauksen antamiseen ei tarvitse varata, jos vastaaja ei ole Suomessa tai on tietymättömissä. Tiedossa olevalle vangittavaksi vaaditun asiassa valtuutetulle avustajalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Ilmoitus oikeudesta vastauksen antamiseen saadaan lähettää postitse vastaajan viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

Jos vastaaja 1 momentissa tarkoitetun asian johdosta pidätetään, on vaatimus pidätetyn vangitsemisesta tehtävä ylemmälle tuomioistuimelle välittömästi ja tuomioistuimen on otettava vangitsemisvaatimus käsiteltäväksi 5 §:ssä säädetyssä ajassa noudattaen, mitä edellä säädetään pidätetyn vangitsemisasian käsittelystä.

#### 19 §

##### *Muutoksenhaku*

Vangitsemisasiassa annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Vangittu saa kannella päätöksestä, jolla hänet on vangittu tai määrätty pidettäväksi edelleen vangittuna. Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa kannella päätöksestä, jolla vangitsemisvaatimus on hylätty tai vangittu määrätty päästettäväksi vapaaksi. Vangittu saa lisäksi kannella syytteen nostamiselle asetetusta määräajasta.

Kantelulle ei ole määräaika. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Jollei kantelua jätetä tutkimatta tai selvästi perusteettomana hylätä, sen johdosta on asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle tai vangittavaksi vaaditulle varattava tilaisuus vastauksen antamiseen hovioikeuden tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavalla, jollei se ole ilmeisesti tarpeetonta.

Syytteen nostamiselle määrättyä aikaa ja määrääjän pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

## 20 §

*Määräaikojen laskeminen*

Laskettaessa 4 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 11 §:n 2 momentissa, 12 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa ja 18 §:n 2 momentissa säädettyjä määräaikoja ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/1930) 5 §:ää.

## 4 luku

**Yhteydenpidon rajoittaminen**

## 1 §

*Yhteydenpidon rajoittamisen edellytykset*

Esitutinnan ollessa kesken voidaan rajoittaa kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa muuhun henkilöön, jos on syytä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavangin tarkoituksen. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa myös syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin ollessa kesken, jos on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito vakavasti vaarantaa tutkintavangin tarkoituksen.

Yhteydenpitoa tutkintavankilain (768/2005) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asianmiehen kanssa ei saa rajoittaa. Yhteydenpitoa lähiomaisen tai muun läheisen kanssa ja yhteydenpitoa tutkintavankilain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitetun edustuston kanssa voidaan rajoittaa ainoastaan rikoksen selvittämiseen liittyvistä erityisen painavista syistä. Yhteydenpitoa lähiomaiseen saadaan rajoittaa vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavangin tarkoituksen toteuttamiseksi.

## 2 §

*Yhteydenpidon rajoittamisen sisältö*

Yhteydenpitorajoitus voi sisältää rajoituksia kirjeenvaihtoon, puhelimen käyttöön, tapaamisiin tai muihin yhteyksiin säilyttämistilan tai vankilan ulkopuolelle taikka yhdessäoloon tietyn kiinni otetun, pidätetyn tai tutkintavangin kanssa. Yhteydenpitoa ei saa ra-

joittaa enempää eikä pitempään kuin on välttämätöntä.

Kirjeiden tarkastamisesta ja lukemisesta säädetään tutkintavankilain 8 luvussa ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 6 luvussa sekä kirjeiden takavarikoimisesta tämän lain 7 luvussa.

## 3 §

*Yhteydenpidon rajoittamisen voimassaolo*

Yhteydenpitorajoitus lakkaa olemasta voimassa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavangin päätyessä. Väliaikaisen rajoituksen voimassaolo lakkaa, jos esitystä yhteydenpitorajoituksesta ei tehdä tuomioistuimelle määrääjässä.

## 4 §

*Yhteydenpidon rajoittamisesta päättäminen*

Yhteydenpidon rajoittamisesta kiinniottamisen ja pidättämisen aikana päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tutkintavankiteen liittyvästä yhteydenpidon rajoittamisesta ja sen voimassaolon jatkamisesta päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuin. Yhteydenpidon rajoittamisesta voi ennen tuomioistuimen ratkaisua väliaikaisesti päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä vankilan johtaja tai, jos tutkintavanki on sijoitettu poliisin säilytystilaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Jos tuomioistuin 3 luvun 9 §:n nojalla lykkaa pidätetyn vangitsemista koskevan asian käsittelyä, sen tulee päättää pidätetylle määrätyn väliaikaisen yhteydenpitorajoituksen voimassa pitämisestä tai muuttamisesta. Yhteydenpitorajoitus ja sen perusteet on otettava uudelleen käsiteltäväksi 3 luvun 15 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsitteilyn yhteydessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun yhteydenpidon rajoittamisesta päättävän tai sen esittämiseen oikeutetun virkamiehen on päätettävä yhteydenpitorajoituksen poistamisesta, jos rajoituksen edellytyksiä ei enää ole.

## 5 §

*Erillinen käsittely tuomioistuimessa*

Yhteydenpitorajoituksen kohteena oleva tutkintavanki voi saattaa pelkästään yhteydenpidon rajoittamista koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolloin soveltuvien osin noudatetaan 3 luvun 15 §:n säännöksiä vangitsemisasian uudelleen käsittelystä. Tuomioistuimen on poistettava yhteydenpitorajoitus siltä osin kuin edellytyksiä sille ei enää ole.

Jos yhteydenpidon rajoittamista koskevaa esitystä käsitellään vangitsemisesta erillisenä, noudatetaan soveltuvien osin, mitä 3 luvun 4 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa sekä mainitun luvun 6 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

## 6 §

*Muutoksenhaku*

Tuomioistuimen antamasta yhteydenpidon rajoittamista koskevasta päätöksestä saavat kannella rajoituksen kohteena oleva tutkintavanki ja pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kantelun ja sen käsittelemisen osalta noudatetaan soveltuvien osin 3 luvun 19 §:n 1 ja 2 momenttia.

## 5 luku

**Matkustuskielto**

## 1 §

*Matkustuskiellon edellytykset*

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan määrätä pidättämisen tai vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän:

1) lähtee pakoon taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa;

2) vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätke-mällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla

todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa; tai

3) jatkaa rikollista toimintaa.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa määrätä matkustuskieltoon.

## 2 §

*Matkustuskiellon sisältö*

Matkustuskieltopäätöksessä voidaan kieltoon määrätty velvoittaa:

1) pysymään päätöksessä mainitulla paikkakunnalla tai alueella;

2) pysymään poissa tietyltä päätöksessä mainitulta alueelta tai olemaan liikkumatta siellä;

3) olemaan tiettyinä aikoina tavattavissa asunnossaan tai työpaikallaan;

4) ilmoittautumaan tiettyinä aikoina poliisille;

5) oleskelemaan laitoksessa tai sairaalassa, jossa hän ennestään on tai johon hänet otetaan;

6) olemaan ottamatta yhteyttä 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön; tai

7) luovuttamaan passinsa poliisille.

Matkustuskieltopäätöksessä voidaan kuitenkin antaa lupa poistua siinä määrättyltä paikkakunnalta tai alueelta työssäkäyntiä varten tai muusta siihen rinnastettavasta syystä.

## 3 §

*Passin myöntämiskielto*

Matkustuskieltoon määrättylle ei saa myöntää passia, jos passin myöntäminen vaarantaa matkustuskiellon tarkoituksen.

## 4 §

*Matkustuskiellosta päättävä viranomainen*

Esitutinnan aikana matkustuskiellosta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa kysymyksen päätettäväkseen. Kun asia esitutinnan päätyttyä on siirretty syyttäjälle, matkustuskiellosta päättää syyttäjä. Mitä tässä momentissa

säädetään, on voimassa myös tuomioistuimen hylättyä ennen syytteen nostamista matkustuskieltoon määrätyn vaatimuksen matkustuskiellon kumoamisesta.

Syytteen nostamisen jälkeen matkustuskieltoa koskevasta asiasta päättää tuomioistuim. Tuomioistuin saa tällöin määrätä syytetyt matkustuskieltoon vain syyttäjän vaatimuksesta.

Vangitsemisvaatimusta sekä vangittuna pitämistä koskevaa asiaa käsitellessään tuomioistuimen on harkittava, ovatko 1 §:ssä säädetty edellytykset olemassa ja tulisiko vangittavaksi vaadittu tai vangittu määrätä vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Tällöin tuomioistuin päättää matkustuskiellosta myös ennen syytteen nostamista. Vangitsemispäätöksestä tehdyn kantelun johdosta määrätystä matkustuskiellosta päättää kuitenkin vangitsemispäätöksen tehnyt tuomioistuin.

## 5 §

### *Päätös matkustuskiellosta*

Päätöksestä, jolla matkustuskielto on määrätty, on käytävä ilmi:

- 1) rikos, jonka vuoksi kielto on määrätty;
- 2) kiellon peruste;
- 3) kiellon sisältö;
- 4) seuraamukset kiellon rikkomisesta;
- 5) kiellon voimassaoloaika;
- 6) oikeus saattaa matkustuskiellon voimassa pitäminen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Päätöksestä on annettava jäljennös kieltoon määrätylle. Jos matkustuskieltoon määrätty ei ollut läsnä päätöstä annettaessa tai jos päätöksen jäljennöstä ei muuten voida tuolloin hänelle antaa, jäljennös voidaan toimittaa hänelle postitse hänen ilmoittamallaan osoitteella.

## 6 §

### *Poikkeuslupa*

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa perustellusta syystä myöntää matkustuskieltoon määrätylle luvan yksittäistapauksessa vähäiseen poikkeamiseen matkustuskielto-päätöksessä määrätystä velvoitteesta.

Matkustuskieltoon määrätty voi saattaa poikkeusluvan myöntämistä koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos pidättämiseen oikeutettu virkamies kieltäytyy myöntämästä lupaa.

## 7 §

### *Matkustuskieltopäätöksen muuttaminen*

Matkustuskieltopäätöstä saadaan muutettua olosuhteiden vuoksi tai tärkeästä syystä muuttaa.

## 8 §

### *Matkustuskiellon kumoaminen*

Matkustuskielto on kumottava kokonaan tai osittain heti, kun edellytyksiä sen voimassa pitämiseen sellaisenaan ei enää ole.

Matkustuskielto on kumottava, jollei syytettä nosteta 60 päivän kuluessa kiellon määrittämisestä. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää määräaika. Tuomioistuimen on otettava asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

Matkustuskieltoon määrättyllä on jo ennen syytteen nostamista oikeus saattaa kysymys pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräämän matkustuskiellon voimassa pitämisestä tuomioistuimen tutkittavaksi. Vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Tuomioistuimen on kumottava kielto kokonaan tai osittain, jos se varattuaan asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle tilaisuuden tulla kuulluksi katsoo, ettei matkustuskiellon pitämiseen sellaisenaan voimassa ole edellytyksiä. Tuomioistuimen määräämän matkustuskiellon uudelleen käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 15 §:n 1 momenttia.

## 9 §

### *Matkustuskiellon voimassaolo*

Ennen syytteen nostamista määrätty matkustuskielto on voimassa pääkäsittelyyn asti, jollei sitä ole määrätty päättymään aikaisemmin tai sitä aikaisemmin erikseen kumota.

Kun tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on matkustuskiellossa, sen on määrättävä, onko matkustuskielto pidettävä voimassa.

Ratkaistessaan syyteasian tuomioistuin saa määrätä vastaajan matkustuskieltoon tai hänelle määrätyn matkustuskiellon pidettäväksi edelleen voimassa vain, jos hänet tuomitaan ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Vapaana oleva vastaaja saadaan määrätä matkustuskieltoon vain syyttäjän tai vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta. Tuomioistuin saa omasta aloitteestaan määrätä vangitun tai vangittavaksi vaaditun vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Matkustuskielto on tällöin voimassa, kunnes rangaistuksen täytäntöönpano alkaa tai ylempi tuomioistuin toisin määrää.

#### 10 §

##### *Matkustuskiellon rikkomisen seuraamukset*

Jos matkustuskieltoon määrätty rikkoo kieltoa taikka pakenee, ryhtyy valmistelemaan pakoa, vaikeuttaa asian selvittämistä tai jatkaa rikollista toimintaa, hänet saadaan pidättää ja vangita. Jos hänelle tuomittu ehdoton vankeusrangaistus on jo tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, se saadaan panna heti täytäntöön.

#### 11 §

##### *Matkustuskieltoasian käsittely*

Matkustuskieltoasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 1, 3, 5—7 ja 18 §:n säännöksiä vangitsemisvaatimuksen tekemisestä ja käsittelystä. Asianosaisen poissaolo ei estä asian ratkaisemista. Myös tämän luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on kieltoon mahdollisesti määrättävälle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

#### 12 §

##### *Muutoksenhaku*

Tuomioistuimen päätökseen matkustuskieltoa koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tuomioistuimen antamasta matkustuskieltoa koskevasta päätöksestä saavat kannella matkustuskieltoon määrätty ja pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kantelun ja sen käsittelemisen osalta noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 19 §:n 1 ja 2 momenttia.

#### 6 luku

### **Vakuustakavarikko**

#### 1 §

##### *Vakuustakavarikon edellytykset*

Omaisuuksien saadaan määrätä vakuustakavarikkoon sakon, rikokseen perustuvan vahingonkorvauksen tai hyvityksen taikka valtiolle menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamisen turvaamiseksi. Edellytyksenä vakuustakavarikon määräämiselle on, että omaisuus kuuluu henkilölle, jota on syytä epäillä rikoksesta tai joka voidaan rikoksen johdosta tuomita korvaamaan vahinko tai maksamaan hyvitystä taikka menettämään valtiolle rahamäärä, ja on olemassa vaara, että mainittu henkilö pyrkii välttämään sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai rahamäärän maksamista kätkemällä tai hävittämällä omaisuuttaan, pakenemalla tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla. Vakuustakavarikkoon saadaan panna omaisuutta enintään määrä, jonka voidaan olettaa vastaavan tuomittavaa sakkoa, vahingonkorvausta, hyvitystä tai menettämisseuraamusta.

Oikeushenkilön omaisuutta voidaan panna vakuustakavarikkoon myös, jos on syytä epäillä, että oikeushenkilön puolesta pyritään omaisuuden kätkemisellä tai hävittämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla välttämään yhteisösakon maksamista. Oikeushenkilön osalta noudatetaan soveltuvin osin tämän luvun säännöksiä rikoksesta epäillyn omaisuuden kohdistuvasta vakuustakavarikosta.

#### 2 §

##### *Vakuustakavarikosta päättäminen*

Vakuustakavarikosta päättää tuomioistuin. Ennen syytteen vireille tuloa vaatimuksen omaisuuden panemisesta vakuustakavarik-

koon voi tehdä pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syytteen vireille tultua vaatimuksen voi tehdä syyttäjää ja itselleen tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi myös asianomistaja.

Vakuustakavarikkoasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 1, 3, 5, 6 ja 18 §:n säännöksiä vangitsemisvaatimuksen tekemisestä ja käsittelystä.

### 3 §

#### *Väliaikainen vakuustakavarikko*

Pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen vakuustakavarikon, jos asia ei siedä viivytystä ja jos 1 §:ssä säädetty edellytykset ovat ilmeisesti olemassa. Kohteena oleva omaisuus saadaan ennen väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanoa ottaa mainitun virkamiehen päätöksellä esitutkintaviranomaisen haltuun, jos se on tarpeen täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Väliaikainen vakuustakavarikko lakkaa olemasta voimassa, jos vaatimusta vakuustakavarikon määrittämisestä ei tehdä tuomioistuimelle viikon kuluessa väliaikaismääräyksen antamisesta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on tehtävä ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 33 §:ssä tarkoitettu rekisteri-ilmoitus väliaikaisen vakuustakavarikon voimassaolon lakkaamisesta ja kumoamisesta sekä päätöksestä, jolla tuomioistuin on hylännyt vaatimuksen väliaikaisen vakuustakavarikon kohteena olevan omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon.

Väliaikaisesta vakuustakavarikosta on ilman aiheutonta viivytystä laadittava pöytäkirja, jossa riittävästi mainitaan vakuustakavarikon tarkoitus, selostetaan siihen johtanut menettely ja yksilöidään kohteena oleva omaisuus. Jäljennös pöytäkirjasta on viivytyksettä toimitettava sille, jonka omaisuuteen väliaikainen vakuustakavarikko kohdistuu.

Jos 1 momentissa tarkoitettu syyttäjän päätös on lähetetty toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa (540/2005) tarkoitettuna jäädyttämispäätöksenä, toimenpide lakkaa olemasta voimassa kuitenkin vasta, jos vaatimusta va-

kuustakavarikosta ei ole tehty tuomioistuimelle viikon kuluessa siitä, kun syyttäjää on saanut tiedon väliaikaistoimenpiteen täytäntöönpanosta. Voimassaolon lakkaamisesta syyttäjän on välittömästi ilmoitettava sille toisen jäsenvaltion viranomaiselle, jolle väliaikaistoimi on lähetetty täytäntöönpantavaksi.

### 4 §

#### *Toimenpiteen kumoaminen*

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on kumottava väliaikainen vakuustakavarikko ennen tuomioistuinkäsittelyä ja tuomioistuimen on kumottava vakuustakavarikko, kun sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamisen vakuudeksi asetetaan riittävä vakuus tai kun muuten ei enää ole syytä pitää turvaamistoimea voimassa. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on tehtävä tuomioistuimelle esitys vakuustakavarikon kumoamisesta, jos sen edellytyksiä ei enää ole.

Tuomioistuimen on kumottava vakuustakavarikko myös, jollei syytettä nosteta neljän kuukauden kuluessa vakuustakavarikkoa koskevan määräyksen antamisesta. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa enintään neljällä kuukaudella kerrallaan. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi määräajan pidentämistä koskevan asian käsittelyn yhteydessä. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

### 5 §

#### *Vakuustakavarikon uudelleen käsittely*

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko vakuustakavarikko pidettävä voimassa. Vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Vakuustaka-

varikkoa ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsitteystä.

Asian uudelleen käsittelyn yhteydessä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

## 6 §

### *Korvausasian erottaminen erilliseksi asiaksi*

Jos tuomioistuin erottaa vahingonkorvauksa koskevan vaatimuksen erikseen käsiteltäväksi, sen on erottamisesta päättäessään lausuttava, onko vakuustakavarikko pidettävä edelleen voimassa.

## 7 §

### *Vakuustakavarikosta päättäminen pääasiaa ratkaistaessa*

Kun tuomioistuin tuomitsee sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai menettämisseuraamuksen, jonka maksamisen vakuudeksi vakuustakavarikko on määrätty, tuomioistuimen on päätettävä, onko vakuustakavarikko pidettävä voimassa, kunnes sakko, vahingonkorvaus, hyvitys tai menetetyksi tuomittu rahamäärä on maksettu, sen perimiseksi on toimitettu ulosmittaus tai asiasta toisin määrätään.

Jos tuomioistuin 1 momentin nojalla päättää, että vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi määrätty vakuustakavarikko on pidettävä voimassa, se voi asettaa päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi tulemisesta laskettavan määräajan, jonka kuluessa täytäntöönpanoa on haettava uhalla, että vakuustakavarikko lakkaa olemasta voimassa.

Tuomioistuin saa syytteen taikka vahingonkorvausta, hyvitystä tai menettämisseuraamusta koskevan vaatimuksen hylätessään määrätä vakuustakavarikon pidettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

## 8 §

### *Vakuustakavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta*

Jos joku on vieraan valtion tuomioistuimen

päätöksellä rikoksen johdosta tuomittu menettämään rahamäärä tai jos voidaan aiheellisesti olettaa, että joku tuomitaan vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa rikoksen johdosta menettämään rahamäärä, saadaan hänen omaisuuttaan panna kyseisen vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä vakuustakavarikkoon. Vaatimuksen omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon voi tehdä pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Vakuustakavarikosta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa päättää sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastaajalla on omaisuutta, joka voidaan panna vakuustakavarikkoon, tai missä asian käsittely muuten voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua. Kun tuomioistuin päättää panna omaisuutta vakuustakavarikkoon, sen on samalla asetettava määräaika, jonka vakuustakavarikko on voimassa. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

Vakuustakavarikosta on muuten soveltuvien osin voimassa, mitä 1—3 §:ssä, 4 §:n 1 momentissa sekä 9 ja 10 §:ssä sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) säädetään.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa tarkoitettua jäädyttämispyyntöä osalta noudatetaan 1—3 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään.

## 9 §

### *Muutoksenhaku*

Vakuustakavarikkoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä omaisuuden panemista vakuustakavarikkoon tai pitämistä vakuustakavarikossa, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Kumotessaan vakuustakavarikon tai väliaikaisen vakuustakavarikon tuomioistuin saa määrätä vakuustakavarikon pi-

dettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

## 10 §

### *Toimenpiteen täytäntöönpano*

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta on soveltuvin osin voimassa, mitä ulosottoaaren 8 luvussa säädetään turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta ei tarvitse kuitenkaan asettaa siitä vahingosta, joka vakuustakavarikosta tai väliaikaisesta vakuustakavarikosta saattaa aiheutua vastaajalle, ellei tuomioistuimien erityisestä syystä velvoita asianomistajaa asettamaan vakuutta määrätessään vakuustakavarikon tälle tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi.

Tuomioistuimien voi vakuustakavarikon määrätessään samalla antaa tarkempia määräyksiä sen täytäntöönpanosta.

## 11 §

### *Vahingonkorvausvastuu ja kulujen korvaaminen*

Vakuustakavarikosta ja väliaikaisesta vakuustakavarikosta aiheutuneen vahingon ja asiassa aiheutuneiden kulujen korvaamisessa noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 11 §:ää.

## 7 luku

### **Takavarikoiminen ja asiakirjan jäljentäminen**

## 1 §

### *Takavarikoimisen edellytykset*

Esine, omaisuus tai asiakirja voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että:

1) sitä voidaan käyttää todisteena rikosasiassa;

2) se on rikoksella joltakulta viety; tai

3) se tuomitaan menetetyksi.

Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, koskee myös tietoa, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjes-

telmässä taikka sen tallennus- ja alustalla (*data*). Tässä luvussa asiakirjasta säädettyä sovelletaan myös datan muodossa olevaan asiakirjaan.

Tässä luvussa esineestä säädettyä sovelletaan myös aineeseen. Esineestä voidaan irrottaa osa takavarikoitavaksi todisteena käyttämistä varten, jos tutkintatoimenpidettä ei voida muuten suorittaa ilman suuria vaikeuksia.

## 2 §

### *Asiakirjan jäljentäminen*

Asiakirjan takavarikoiminen 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti todisteena käytettäväksi on korvattava sen jäljentämisellä, jos jäljennös on riittävä todistelun luotettavuuden kannalta.

Asiakirja on jäljennettävä ilman aiheutonta viivytystä sen haltuunottamisen jälkeen. Jäljentämisen jälkeen asiakirja on viipymättä palautettava sille, jolta se on otettu haltuun.

Jos asiakirjaa ei voida viivytyksellä jäljentää asiakirjan tai asiakirja-aineiston laadun tai laajuuden vuoksi, asiakirja on takavarikoitava.

## 3 §

### *Läheisiin henkilöihin sekä vaitiolovelvollisuuteen ja -oikeuteen liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot*

Rikoksesta epäillyn tai häneen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön hallusta ei saa takavarikoida tai jäljentää todisteena käytettäväksi asiakirjaa, joka sisältää epäillyn ja sanotun henkilön taikka mainitussa suhteessa epäiltyyn olevien henkilöiden välisen viestin. Tällaisen asiakirjan saa kuitenkin takavarikoida tai jäljentää, jos tutkittavana olevasta rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Asiakirjaa ei saa takavarikoida tai jäljentää todisteena käytettäväksi, jos sen voidaan olettaa sisältävän sellaista, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 mo-

mentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta, ja asiakirja on edellä tarkoitettun henkilön tai sen hallussa, jonka hyväksi vai- tiolovelvollisuus tai -oikeus on säädetty.

Asiakirja saadaan kuitenkin 2 momentin estämättä takavarikoida tai jäljentää, jos henkilö voidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 3 momentin nojalla velvoittaa todista- maan tai 24 §:n 4 momentin nojalla velvoit- taan vastaamaan kysymykseen ja jos tutkitta- vana on tämän pykälän 1 momentissa tarkoi- tettu rikos.

Asiakirja saadaan 1 ja 2 momentin estä- mättä pitää takavarikoituna tai jäljennettynä, jos sen irrottaminen muusta takavarikon koh- teesta ei ole mahdollista.

#### 4 §

*Telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasema- tietoihin liittyvät takavarikoimis- ja jäljentä- miskiellot*

Viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettun teleyrityksen (*tele- yritys*) tai sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 2 §:n 11 kohdassa tarkoitettun yhti- teisötilaajan (*yhteisötilaaja*) hallusta ei saa takavarikoida tai jäljentää asiakirjaa tai dataa, joka sisältää tämän lain 10 luvun 3 §:n 1 mo- mentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tunnistamistietoja tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematietoja.

Poikkeuksesta 1 momentissa tarkoitettuun takavarikoimiskieltoon säädetään 10 luvun 4 §:n 1 momentissa.

#### 5 §

*Lähetyksen takavarikoiminen ja jäljentäminen*

Rikoksesta epäillylle tarkoitettu tai häneltä lähtöisin oleva kirje, paketti tai muu vastaava lähetyksen saadaan ennen sen saapumista vas- taanottajalle takavarikoida tai jäljentää, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vä- hintään vuosi vankeutta ja lähetyksen voidaan tämän lain mukaan takavarikoida tai jäljentää vastaanottajan hallusta.

Jos takavarikoidun tai jäljennetyn lähetyk-

sen sisältö voidaan rikoksen selvittämistä haittaamatta ilmoittaa kokonaan tai osittain vastaanottajalle, lähetyksen tai muu selvitys sen sisällöstä on toimitettava hänelle viipymättä.

#### 6 §

*Lähetyksen pysäyttäminen takavarikoimista tai jäljentämistä varten*

Jos on syytä olettaa, että kirje, paketti tai muu vastaava lähetyksen, joka voidaan takavari- koida tai jäljentää, on tulossa postitoimistoon, rautateiden liikennepaikkaan tai lähetyksen kuljetusta ammatikseen liikennöinnin yhtey- dessä tai muuten harjoittavan toimipaikkaan taikka on jo siellä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa määrätä lähetyksen pidettä- väksi postitoimistossa, liikennepaikassa tai toimipaikassa, kunnes takavarikoiminen tai jäljentäminen on ehditty suorittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys annetaan enintään yhden kuukauden määrä- ajaksi, joka alkaa siitä, kun postitoimiston, liikennepaikan tai toimipaikan esimies on saanut tiedon määräyksestä. Lähetyksen ei saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen lupaa luovuttaa muulle kuin hänelle tai hänen määräämälleen henkilölle.

Postitoimiston, liikennepaikan tai toimipai- kan esimiehen on heti ilmoitettava määräyk- sen antajalle lähetyksen saapumisesta. Tämän on ilman aiheutonta viivytystä päätettävä lä- hetyksen takavarikoimisesta tai jäljentämi- sestä.

#### 7 §

*Takavarikoimisesta ja asiakirjan jäljentämi- sestä päättävä viranomainen*

Takavarikoimisesta tai asiakirjan jäljentä- misestä päättää pidättämiseen oikeutettu vir- kamies. Tuomioistuimien saa päättää siitä syy- tettä käsitellessään.

#### 8 §

*Haltuunottaminen takavarikoimista ja asiakirjan jäljentämistä varten*

Poliisimies saa rikoksesta epäillyn kiinni- ottamisen tai etsinnän yhteydessä ottaa hal-

tuunsa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimista tai jäljentämistä varten ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystäkin. Poliisimies saa tehdä sen ilman määräystä muissakin tapauksissa, jos asia ei siedä viivytystä.

Haltuunottamisesta on viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, jonka on ilman aiheutonta viivytystä päätettävä, onko esine, omaisuus tai asiakirja takavarikoitava tai onko asiakirja jäljennettävä. Poliisimies voi ilmoitusta tekemättä välittömästi palauttaa haltuunottamisen kohteen, jos on käynyt ilmi, että takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytyksiä ei kuitenkaan ilmeisesti ole.

#### 9 §

##### *Ilmoitus haltuunottamisesta*

Esineen, omaisuuden tai asiakirjan haltuunottamisesta takavarikoimista tai jäljentämistä varten on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona esine, omaisuus tai asiakirja on otettu haltuun, jos hän ei ole ollut paikalla haltuunoton tapahtuessa. Tarvittaessa haltuunottamisesta on ilmoitettava muullekin henkilölle, jonka esineestä, omaisuudesta tai asiakirjasta on kyse. Siitä on ilmoitettava myös kirjeen, paketin tai muun vastaavan lähetyksen vastaanottajalle ja lähettäjälle, jos heidän osoitteensa on tiedossa.

Ilmoituksen tekemistä voidaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä siirtää enintään viikko haltuunottamisesta, jos tärkeä tutkinnallinen syy sitä vaatii. Sen jälkeen tuomioistuimella saa mainitun virkamiehen pyynnöstä päättää ilmoituksen siirtämisestä enintään kaksi kuukautta kerrallaan. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viipymättä esitutkinnan päätyttyä. Määräajan pidentämistä koskeva pyyntö on tehtävä tuomioistuimelle viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

#### 10 §

##### *Rekisteri-ilmoitus*

Toimenpiteestä päättäneen viranomaisen

on tehtävä takavarikoimisesta ja takavarikon kumoamisesta ulosottokaaren 4 luvun 33 §:ssä tarkoitettu rekisteri-ilmoitus, jos takavarikon kohteena on mainituissa pykälässä tarkoitettu esine tai omaisuus.

#### 11 §

##### *Eräiden asiakirjojen avaaminen ja tutkiminen*

Takavarikoidun tai takavarikoimista varten haltuunotetun suljetun kirjeen tai muun suljetun yksityisen asiakirjan saa avata vain tutkinnanjohtaja, syyttäjä tai tuomioistuimella taikka tutkinnanjohtajan määräyksestä poliisimies.

Datan muodossa olevan asiakirjan avaamisessa saa tarvittaessa tutkinnanjohtajan päätöksellä avustaa toimenpiteen kohteena olevan tietojärjestelmän tai sen tallennusalan asiantuntija.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ja tuomioistuimen lisäksi avattua yksityistä asiakirjaa saa tarkastella vain tutkittavana olevan rikoksen tutkija sekä tutkinnanjohtajan, syyttäjän tai tuomioistuimen osoituksen mukaan asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä tai jota muuten kuullaan asiassa.

#### 12 §

##### *Pöytäkirja*

Esineen, omaisuuden ja asiakirjan takavarikoimisesta sekä asiakirjan jäljentämisestä on ilman aiheutonta viivytystä laadittava pöytäkirja. Siinä on riittävästi mainittava takavarikoimisen tai jäljentämisen tarkoitus, selostettava takavarikoimiseen tai jäljentämiseen johtanut menettely, yksilöitävä takavarikon kohde tai jäljennetty asiakirja sekä ilmoitettava oikeudesta saattaa takavarikko tai jäljentäminen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Jäljennös pöytäkirjasta on viivytyksettä toimitettava sille, jonka esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikoitu tai jäljennetty. Pöytäkirjan jäljennöstä ei toimiteta sinä aikana, jona ilmoitus haltuunottamisesta on siirretty 9 §:n 2 momentin nojalla.

## 13 §

*Takavarikon kohteen säilyttäminen*

Takavarikon toimittajan on otettava takavarikoitu esine, omaisuus ja asiakirja haltuunsa tai pantava se varmaan säilöön.

Takavarikon kohde voidaan jättää haltijalleen, jollei se vaaranna takavarikon tarkoitusta. Haltijaa on tällöin kiellettävä luovuttamasta, hukkaamasta ja hävittämästä kohdetta. Kohde on myös tarvittaessa merkittävä siten, että se selvästi havaitaan takavarikoiduksi. Haltijaa voidaan kieltää käyttämästä kohdetta.

Takavarikon kohde on säilytettävä sellaisenaan ja sitä on hoidettava huolellisesti. Poliisilaitoksen päällikkö tai poliisin valtakunnallisen yksikön päällikkö voi määrätä kohteen myytäväksi heti, kun ilmenee, että se on helposti pilaantuva, pian häviävä, arvoltaan nopeasti aleneva tai erittäin kallishoitoinen. Todistelutarkoitukseen takavarikoidulle kohteelle saadaan tehdä kokeita, jos se on tarpeen rikoksen selvittämiseksi.

## 14 §

*Takavarikon kumoaminen*

Takavarikko on kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen.

Takavarikko on kumottava myös, jos syytetty sen perusteena olevasta rikoksesta ei nosteta neljässä kuukaudessa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimisesta. Tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä pidentää määräaika enintään neljä kuukautta kerrallaan, jos takavarikoimisen edellytykset ovat edelleen olemassa eikä takavarikon voimassapitäminen takavarikoimisen peruste ja takavarikosta aiheutuva haitta huomioon ottaen ole kohtuutonta. Kysymyksessä olevan rikosasian laatuun ja selvittämiseen liittyvien erityisten syiden vuoksi määräaika voidaan pidentää enintään vuosi kerrallaan tai päättää, että takavarikko on voimassa toistaiseksi. Takavarikko voidaan määrätä toistaiseksi voimassa olevaksi myös, jos sen kohteena olevan esineen, omaisuuden tai asiakirjan hallussapito on kielletty.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu pyyntö on esitettävä viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

## 15 §

*Takavarikon tai jäljentämisen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi*

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko takavarikko pidettävä voimassa tai onko asiakirjan jäljennös säilytettävä käytettäväksi todisteena. Voimassa pitämisen tai säilyttämisen edellytyksenä on, että takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Lisäksi takavarikon voimassa pitäminen ei saa olla takavarikoimisen peruste ja takavarikosta aiheutuva haitta huomioon ottaen kohtuutonta. Tuomioistuin voi vaatimuksesta päättää myös, että asiakirja on takavarikossa pitämisen asemesta jäljennettävä.

Ennen syytteen käsittelemisen alkamista tehty 1 momentissa tarkoitettu vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Sen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Takavarikkoa tai asiakirjan jäljennöksen säilyttämistä ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelystä. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

## 16 §

*Asiakirjan jäljennöksen hävittäminen*

Jos 2 §:n nojalla valmistettu asiakirjan jäljennös osoittautuu tarpeettomaksi tai jos tuomioistuin päättää, että sitä ei säilytetä käytettäväksi todisteena, jäljennös on hävitettävä.

Hävittämistä voidaan lykätä, kunnes tuomioistuimen ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi.

### 17 §

*Takavarikon kumoamisesta ja asiakirjan jäljennöksen säilyttämättä jättämisestä päättävä viranomainen*

Takavarikon kumoamisesta ja asiakirjan jäljennöksen säilyttämättä jättämisestä todisteeksi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syyteharkinnan aikana päätöksen saa tehdä vain syyttäjä paitsi, jos kysymys on ainoastaan takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisesta siihen oikeutetulle.

Tuomioistuin määrää takavarikon kumoamisesta tai asiakirjajäljennöksen säilyttämättä jättämisestä, jos se on päättänyt takavarikoimisesta tai asiakirjan jäljentämisestä taikka jos oikeudenkäynnissä on esitetty takavarikoituun esineeseen, omaisuuteen tai asiakirjaan kohdistuva vaatimus.

### 18 §

*Esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisen lykkääminen*

Kumotessaan takavarikon tai määrätessään, että takavarikkoa ei ole enää pidettävä voimassa, tuomioistuin saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta määrätä, että takavarikoitua esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa ei palauteta siihen oikeutetulle ennen tuomioistuimen samalla asettaman määräjän kulumista tai tuomioistuimen ratkaisun tulemistä lainvoimaiseksi.

### 19 §

*Uudelleen takavarikoiminen tai jäljentäminen*

Jos takavarikko on kumottu tai jos on päätetty, että asiakirjan jäljennöstä ei säilytetä käytettäväksi todisteena, ratkaisun tehnyt viranomainen saa määrätä esineen, omaisuuden tai asiakirjan pantavaksi uudelleen takavarikkoon tai muuttaa asiakirjan jäljennöstä koskevaa ratkaisuaan. Edellytyksenä on aikaisem-

man ratkaisun jälkeen tietoon tullut asiaan vaikuttava seikka.

Tuomioistuimessa asia käsitellään pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta noudattaen soveltuvin osin 15 §:n 2 momenttia.

### 20 §

*Takavarikon voimassaolosta päättäminen syyteasiaa ratkaistaessa*

Tuomioistuimen on syyteasian ratkaistessaan päätettävä, onko takavarikko edelleen pidettävä voimassa, kunnes menettämisuuramus pannaan täytäntöön tai asiasta toisin määrätään.

### 21 §

*Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta*

Esine, omaisuus, asiakirja tai data voidaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä takavarikoida, jos se voi olla todisteena pyynnön esittäneen valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa tai se on rikoksella joltakulta viety. Esine, omaisuus tai asiakirja voidaan takavarikoida, jos se on vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä määrätty rikoksen johdosta menetetyksi taikka jos voidaan aiheellisesti olettaa, että esine tullaan määräämään rikoksen johdosta menetetyksi vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen on viikon kuluessa päätöksestä saatettava takavarikoimista koskeva päätös sen paikkakunnan käräjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikoiminen on suoritettu. Vahvistamisesta päättävän tuomioistuimen on samalla määrättävä takavarikon voimassaoloaika. Tuomioistuin saa takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen ennen takavarikon voimassaoloajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää kyseistä aikaa. Takavarikosta voi päättää myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 66 §:n 2 momentissa tai rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttami-

sesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 63 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuim. Syyttäjän on tarvittaessa ilmoitettava takavarikkopäätöksestä takavarikkoasiasia aiemmin käsitelleelle viranomaiselle.

Jos esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikoitu käytettäväksi todisteena vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa, voi tuomioistuin takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että takavarikon kohde saadaan tarvittaessa luovuttaa pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle velvoituksin, että kohde on palautettava sen jälkeen, kun sitä ei enää tarvita todisteena asiassa. Tuomioistuin voi kuitenkin määrätä, että esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa ei tarvitse palauttaa, jos palauttaminen olisi selvästi epätarkoituksenmukaista.

Tämän pykälän mukaisesta takavarikosta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 1—13 §:ssä, 14 §:n 1 momentissa, 15, 17 ja 22 §:ssä, 23 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 25 §:ssä ja 3 luvun 1 §:n 2 momentissa sekä 5 ja 6 §:ssä sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa säädetään. Tämän luvun asiakirjajäljennöksiä koskevia säännöksiä saadaan soveltaa, jos se on oikeusapupyynnön tai oikeusavun antamista koskevien säännösten mukaan mahdollista.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1, 2 ja 4 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimelle tehtävän 3 momentissa tarkoitetun pyynnön voi esittää esitutkintaviranomainen tai syyttäjä.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen todisteiden luovuttamismääräyksen osalta 2 ja 3 momentissa tarkoitettu pyyntö tehdään eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

annetun lain (729/2010) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle.

## 22 §

### *Muutoksenhaku*

Takavarikkoa tai asiakirjan jäljennöstä koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä takavarikoimista tai asiakirjan jäljentämistä.

Takavarikon voimassaoloajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

## 23 §

### *Takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen*

Jos syyteasian käsittelyn yhteydessä useat vaativat takavarikoitua palautettavaa esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa itselleen, tuomioistuimen on määrättävä, että riita paremmasta oikeudesta käsitellään erikseen riita-asiaain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä. Tuomioistuimen on samalla määrättävä, minkä ajan kuluessa kanne on nostettava. Tuomioistuin voi kuitenkin tutkia parempaa oikeutta koskevan kysymyksen syyteasian käsittelyn yhteydessä, jollei tutkiminen viivytä asian käsittelyä.

Jos syytetä ei nosteta ja jos useat vaativat takavarikoitua palautettavaa esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa itselleen, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun määräajan kanteen nostamista varten. Omaisuus on tuomioistuimen tai pidättämiseen oikeutetun virkamiehen asetettua määräajan pidettävä poliisin hallussa, kunnes parempaa oikeutta koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai hallussapito on ennen sitä osoittautunut muuten tarpeettomaksi. Jollei kannetta sanotussa ajassa nosteta, omaisuuden suhteen saadaan menetellä 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos takavarikoitu esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikon kumoamisen jälkeen palautettava omistajalleen tai muulle henkilölle, jolla on siihen oikeus, eikä tämä nouda takavarikon kohdetta kolmen kuukauden kuluessa poliisin ilmoituksesta, esineen, omaisuuden tai asiakirjan omistusoikeus siirtyy valtiolle

tai kohteen ollessa löytötavara esineen löytäjälle löytötavaralaissa (778/1988) säädetyllä tavalla.

Jos palautettavan esineen, omaisuuden tai asiakirjan omistaja tai muu henkilö, jolla on siihen oikeus, ei ole poliisin tiedossa, poliisin on selvitettävä kysymystä mahdollisuuksien mukaan. Tarvittaessa on käytettävä julkista kuulutusta. Jos kukaan ei vaadi takavarikon kohdetta itselleen kuuden kuukauden kuluessa kuuluttamisesta, esine siirtyy valtiolle tai kohteen ollessa löytötavara esineen löytäjälle löytötavaralaissa säädetyllä tavalla. Tarkemmat määräykset kuuluttamisesta antaa Poliisihallitus.

## 24 §

### *Takavarikoimisen sijasta suoritettava toimenpide*

Vähäarvoinen esine tai esine, jonka hallusapito on rangaistavaa, voidaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä takavarikoimisen sijasta hävittää, ottaa valtion käyttöön tai myydä, jos esine ilmeisesti tuomittaisiin valtiolle menetetyksi eikä sitä tarvita oikeudenkäynnissä todisteena.

Syyttäjä voi määrätä 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteen, jos hän on tehnyt oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla syyttämättäjäätämispäätöksen ja jos esine ilmeisesti tuomittaisiin valtiolle menetetyksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimenpide on tehtävä todistettavasti ja siitä on viipymättä ilmoitettava sille, jolta tai jonka luona esine on otettu haltuun, jos hän ei ole ollut paikalla esinettä haltuun otettaessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ja asianosaisen oikeuteen saada korvausta sovelletaan soveltuvien osin sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 4 luvun säännöksiä. Toimenpiteestä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan.

## 25 §

### *Viittaussäännös*

Tämän luvun säännösten lisäksi on nouda-

tettava, mitä takavarikosta ja takavari-koimisen sijasta tapahtuvasta hävittämisestä erikseen laissa säädetään.

## 8 luku

### **Etsintä**

#### *Paikkaan kohdistuva etsintä*

## 1 §

### *Määritelmät*

Tämän luvun mukaisia paikkaan kohdistuvia etsintöjä ovat kotietsintä, joka voi olla yleinen tai erityinen kotietsintä, sekä paikanetsintä.

*Yleisellä kotietsinnällä* tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaamassa paikassa toimitettavaa etsintää.

*Erityisellä kotietsinnällä* tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai josta mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta ja johon ei tämän lain 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä.

*Paikanetsinnällä* tarkoitetaan etsintää, joka toimitetaan muussa kuin 2 tai 3 momentissa tarkoitettua paikassa, vaikka siihen ei ole yleistä pääsyä tai yleinen pääsy siihen on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, taikka jonka kohteena on kulku-  
neuvo.

## 2 §

### *Kotietsinnän edellytykset*

Yleinen tai erityinen kotietsintä saadaan toimittaa rikoksesta epäillyn hallinnassa olevassa paikassa, jos:

1) on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai jos selvittävänä ovat yhteisönsakon tuomitsemiseen liittyvät seikat; ja

2) etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä:

a) 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto;

b) 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja;

c) vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus; tai

d) seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Paikassa, joka ei ole rikoksesta epäillyn hallinnassa, saadaan kotietsintä toimittaa vain, jos rikos on tehty siellä tai epäilty on otettu siellä kiinni taikka jos muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnässä löytyy 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

### 3 §

#### *Yleinen kotietsintä henkilön löytämiseksi*

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasian vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan erittäin pätevin perustein olettaa olevan siellä.

### 4 §

#### *Paikanetsinnän edellytykset*

Paikanetsintä saadaan toimittaa esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyin edellytyksin ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilön löytämiseksi.

### 5 §

#### *Läsnäolo kotietsinnässä*

Kotietsinnässä tulee mahdollisuuksien mu-

kaan olla paikalla etsinnän toimittajan nimeämä todistaja.

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevalle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttaisi toimitusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Etsinnän toimittaja saa käyttää kotietsinnässä apunaan asianomistajaa, hänen asiamiestään, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka voi antaa etsinnän tarkoituksen saavuttamiseksi välttämättömiä tietoja. Etsinnän toimittajan on kuitenkin valvottava, ettei kyseinen henkilö saa salassa pidettävistä ja muista seikoista enempää tietoa kuin on välttämätöntä.

Erityistä kotietsintää ei saa toimittaa ilman etsintävaltuutetun läsnäoloa.

### 6 §

#### *Menettely kotietsinnässä*

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös.

Kotietsinnässä on noudatettava etsintäpäätöksen määräyksiä. Etsintä on toimitettava niin, että siitä ei aiheudu haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämätöntä. Etsinnän kohteena oleva tila saadaan tarvittaessa avata voimakeinoja käyttäen. Avattu tila on etsinnän päätyttyä suljettava sopivalla tavalla.

Kotietsinnän toimittamispaikalla oleva henkilö saadaan poistaa paikalta, jos poistaminen on välttämätöntä sen vuoksi, että hän käyttäytymisellään haittaa etsinnän toimittamista tai vaarantaa sen tarkoituksen toteutumisen.

Kotietsintää ei saa ilman erityistä syytä toimittaa kello 22:n ja 7:n välisenä aikana.

#### 7 §

##### *Etsintävaltuutettu*

Erityistä kotietsintää varten on määrättävä etsintävaltuutettu huolehtimaan siitä, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon.

#### 8 §

##### *Etsintävaltuutetun kelpoisuusvaatimukset*

Etsintävaltuutetuksi on määrättävä suostumuksensa perusteella asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut muu henkilö, joka asiantunteumuksensa ja käytännön kokemuksensa perusteella on etsinnän kohde huomioon ottaen sopiva toimimaan etsintävaltuutettuna kyseessä olevassa tapauksessa. Etsintävaltuutetuksi ei saa määrätä henkilöä, joka on epäiltynä, syytteessä tai tuomittu rikoksesta, joka on omiaan vähentämään hänen luotettavuuttaan etsintävaltuutetun tehtävässä.

Etsintävaltuutetun yksittäistapaukseen liittyvien kelpoisuusvaatimusten osalta noudetaan soveltuvin osin, mitä esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 3 §:ssä säädetään avustajan kelpoisuusvaatimuksista.

Etsintävaltuutettu ei saa ilman hänet määränneen viranomaisen lupaa asettaa toista sijaansa. Hänelle annettu määräys voidaan pätevästä syystä peruuttaa.

#### 9 §

##### *Etsintävaltuutetun velvollisuudet*

Etsintävaltuutetun tehtävänä on huolellisesti ja ilman aiheetonta viivytystä valvoa sitä, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon. Etsintävaltuutetun on oltava läsnä erityistä kotietsintää toimitettaessa ja seurattava etsintätoimenpiteiden suorittamista.

Etsintävaltuutettu ja siihen tehtävään pyydetty eivät saa oikeudettomasti paljastaa seik-

kaa, josta he ovat tehtävänsä vuoksi tai siihen pyydettyä saaneet tiedon.

#### 10 §

##### *Etsintävaltuutetun palkkio ja korvaus*

Etsintävaltuutetulle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain (257/2002) 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkiosta ja korvauksesta.

Päätökseen, jolla etsintävaltuutetulle on määrätty palkkio tai korvaus, saa hakea muutosta. Muutosta haettaessa noudatetaan, mitä valittamisesta asianomaisen tuomioistuimen päätöksestä säädetään.

#### 11 §

##### *Etsintävaltuutetun käsityksen huomioon ottaminen*

Erityisen kotietsinnän toimittajan on otettava asianmukaisesti huomioon etsintävaltuutetun käsitys tiedon soveltuvuudesta takavarikon tai asiakirjan jäljentämisen kohteeksi. Jos etsinnän yhteydessä takavarikoidaan, jäljennetään tai muuten otetaan haltuun aineistoa, jonka takavarikoimista, jäljentämistä tai haltuun-ottamista etsintävaltuutettu on vastustanut, mainittua aineistoa ei saa enemmälti tutkia ja se on sinetöitävä. Kiistanalainen aineisto on rajattava tavalla, joka on tarkoituksenmukainen tuomioistuinkäsittelyn kannalta ja riittävä vaitiolovelvollisuuden ja -oikeuden toteutumisen kannalta.

#### 12 §

##### *Sinetöidyn aineiston tuomioistuinkäsittely*

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on viipymättä ja viimeistään kolmen päivän kuluessa 11 §:ssä tarkoitettua sinetöimisestä saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi, saadaanko sinetöityä aineistoa tutkia tai hyödyntää. Asia saatetaan tuomioistuimessa vireille kirjallisella hakemuksella, jossa asia on selostettava riittävällä tarkkuudella ja johon on sinetöidyn aineiston lisäksi liitettävä 19 §:ssä tarkoitettu pöytäkirja.

Sinetöityä aineistoa koskevasta asiasta

päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuim. Ennen syytteen nostamista asiasta saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä etsinnän kohteena ollut paikka sijaitsee. Asiaa käsitellessään käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Tuomioistuimen on otettava sinetöityä aineistoa koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään seitsemän päivän kuluttua asian saapumisesta tuomioistuimeen. Tuomioistuimen on varattava etsintävaltuutetulle ja sille, jota asia muuten koskee, tilaisuus tulla kuulluiksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista mainittuja henkilöitä kuulematta, jollei heitä tavoiteta.

Tuomioistuimen on päätettävä siitä, voidaanko aineisto tai sen osa takavarikoida tai jäljentää. Sinetöityä aineistoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Jos tuomioistuimen päätöksestä valitaan, valituksen kohteena oleva aineisto on pidettävä sinetöitynä, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

### 13 §

#### *Yksityisen asiakirjan avaaminen ja tutkiminen*

Kotietsinnässä löydetyn yksityisen asiakirjan avaamisesta ja tutkimisesta on voimassa, mitä 7 luvun 11 §:ssä säädetään. Erityisessä kotietsinnässä asiakirjaa saa kuitenkin tarkastella vain etsintävaltuutettu.

### 14 §

#### *Paikanetsinnässä sovellettavat säännökset*

Jos paikanetsintä kohdistuu paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, etsinnässä noudatetaan soveltuvin osin 5, 6, 13, 16 ja 19 §:ää.

### 15 §

#### *Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä päättäminen*

Yleisestä kotietsinnästä ja paikanetsinnästä

päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Erityisestä kotietsinnästä ja etsintävaltuutetun määräämisestä päättää tuomioistuim.

Jos yleisessä kotietsinnässä tai paikanetsinnässä ilmenee, että etsintä kohdistuu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon, tai jos erityinen kotietsintä on välttämätöntä toimittaa kiireellisesti, pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää erityisen kotietsinnän toimittamisesta ja etsintävaltuutetun määräämisestä.

Poliisimies saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän tai paikanetsinnän henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takava-rikoksimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään. Poliisimies voi ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän ja paikanetsinnän myös silloin, kun etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä.

### 16 §

#### *Kotietsintäpäätös*

Kotietsintäpäätöksessä on mahdollisuuksien mukaan ja riittävällä tarkkuudella yksilöitävä:

- 1) etsinnän kohteena olevat tilat;
- 2) ne seikat, joiden perusteella etsinnän edellytysten katsotaan olevan olemassa;
- 3) se, mitä etsinnällä pyritään löytämään; ja
- 4) mahdolliset erityiset etsinnän rajoitukset.

Asian kiireellisyyden sitä edellyttäessä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös saadaan kirjata etsinnän toimittamisen jälkeen.

### 17 §

#### *Erityistä kotietsintää koskeva tuomioistuinkäsittely*

Erityisestä kotietsinnästä päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuim. Ennen syytteen nostamista etsinnästä saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä etsinnän kohteena oleva paikka sijaitsee. Asiaa

käsitlevä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Erityistä kotietsintää koskevan vaatimuksen esittää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Käsitelly voidaan myös toteuttaa käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Asia ratkaistaan kuulematta henkilöä, jonka luona erityinen kotietsintä toimitettaisiin.

Erityistä kotietsintää koskevaan tuomioistuimen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

#### 18 §

##### *Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi*

Sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 5 tai 6 §:n edellyttämällä tavalla. Vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimittamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta.

Kotietsintää koskevan vaatimuksen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Vaatimuksen esittäjälle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa.

#### 19 §

##### *Pöytäkirja*

Etsinnän toimittajan on ilman aiheetonta viivytystä laadittava kotietsinnästä pöytä-

kirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittäväällä tarkkuudella. Pöytäkirjaan on kirjattava tai liitettävä etsintävaltuutetun lausumat tarpeellisessa laajuudessa.

Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava jäljennös etsintävaltuutetulle ja sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Tarvittaessa jäljennös on toimitettava myös muulle henkilölle, jota asia koskee.

##### *Laite-etsintä*

#### 20 §

##### *Laite-etsinnän määritelmä*

*Laite-etsinnällä* tarkoitetaan tietokoneessa, telepäätelaitteessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää.

Laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamusselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

#### 21 §

##### *Laite-etsinnän edellytykset*

Laite-etsintä saadaan toimittaa, jos:

1) on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai selvitettävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat; ja

2) etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava asiakirja tai tieto taikka 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja.

Laite-etsintä voidaan toimittaa myös laitteen palauttamiseksi siihen oikeutetulle, jos on syytä olettaa, että se on rikoksella joltakulta viety.

Päätös paikkaan kohdistuvan etsinnän toimittamisesta saadaan ulottaa koskemaan myös etsinnän toimittamispaikassa olevaa teknistä laitetta tai tietojärjestelmää, jos kyseessä ei ole paikkaan kohdistuva etsintä henkilön löytämiseksi.

## 22 §

*Laitteen haltuun ottaminen*

Poliisimies saa ottaa teknisen laitteen haltuunsa laite-etsinnän toimittamista varten. Et-sinnän jälkeen laite on ilman aiheetonta vii-vytystä palautettava sille, jonka hallusta se on otettu tai jolla muuten on siihen oikeus.

Jos laite-etsintää ei voida viivytyksettä toi-mittaa, laite on takavarikoitava.

## 23 §

*Tietojärjestelmän haltijan tietojenanto-  
velvollisuus*

Tietojärjestelmän haltija, ylläpitäjä ja muu henkilö ovat velvollisia antamaan esitutkinta-viranomaiselle tämän pyynnöstä laite-etsin-nän toimittamiseksi tarpeelliset salasanat ja muut vastaavat tiedot. Pyyntöä on pyydet-täessä annettava kirjallinen todistus sille, jolle pyyntö on esitetty.

Jos henkilö kieltäytyy antamasta 1 mo-mentissa tarkoitettuja tietoja, häntä voidaan kuulustella tuomioistuimessa esitutkintalain 7 luvun 9 §:ssä säädetyllä tavalla.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske ri-koksesta epäiltyä eikä 7 luvun 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua, joka on oikeutettu tai velvollinen kieltäytymään todistamasta.

## 24 §

*Datan säilyttämismääräys*

Jos ennen laite-etsinnän toimittamista on syytä olettaa, että data, jolla voi olla merki-tystä tutkittavana olevan rikoksen selvittämi-selle, häviää tai sitä muutetaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi antaa datan säilyttä-mismääräyksen. Sillä määrätään dataa hallus-saan tai määräysvallassaan pitävä, ei kuiten-kaan rikoksesta epäiltyä, säilyttämään se muuttumattomana. Määräys voi koskea myös dataa, jonka voidaan olettaa tulevan laitteeseen tai tietojärjestelmään määräyksen anta-mista seuraavan kuukauden aikana. Määräyk-sestä on pyynnöstä annettava kirjallinen to-distus, jossa yksilöidään määräyksen koh-teena oleva data.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee

myös tietojärjestelmän välityksellä siirrettyyn viestiin liittyvää tietoa viestin alkuperästä, määränpäästä, reitistä ja koosta sekä viestin-nän ajankohdasta, kestosta, laadusta ja muista vastaavista seikoista.

Esitutkintaviranomaisella ei ole 1 momen-tissa tarkoitettun säilyttämismääräyksen no-jalla oikeutta saada tietoonsa viestin, 2 mo-mentissa tarkoitettun tiedon tai muun tallenne-tun tiedon sisältöä. Jos 2 momentissa tarkoi-tettun viestin välittämiseen on osallistunut useampi palveluntarjoaja, esitutkintaviran-omaisella on oikeus saada tietoonsa palvelun-tarjoajien tunnistamiseksi tarvittavat tiedot.

## 25 §

*Datan säilyttämismääräyksen kesto*

Datan säilyttämismääräys annetaan kol-meksi kuukaudeksi kerrallaan. Määräys voi-daan uudistaa rikoksen tutkinnan sitä edellyt-täessä. Määräys on kumottava niin pian kuin se ei enää ole tarpeen.

## 26 §

*Datan säilyttämismääräyksen salassapito*

Datan säilyttämismääräyksen saanut on velvollinen pitämään määräyksen salassa.

Rangaistus säilyttämismääräystä koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuo-mitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankaram-paa rangaistusta.

## 27 §

*Laite-etsinnän toimittaminen etäetsintänä*

Rikostutkinnallisten tarkoituksenmukai-suussyiden tai asian kiireellisyyden sitä edel-lyttäessä laite-etsintä saadaan toimittaa etäet-sintänä, jossa laite-etsintä toimitetaan käyttä-mättä etsinnän kohteena olevan henkilön luona tai hallussa olevaa laitetta.

## 28 §

*Paikkaan kohdistuvaa etsintää koskevien säännösten soveltaminen*

Kun laite-etsintä toimitetaan paikkaan kohdistuvan etsinnän yhteydessä, sovelletaan viimeksi mainitun toimittamista koskevia säännöksiä. Muissa tapauksissa läsnäolon, menettelyn, etsintävaltuutetun, asiakirjan avaamisen ja tutkimisen sekä pöytäkirjan osalta noudatetaan soveltuvin osin 5—13 ja 19 §:n säännöksiä.

## 29 §

*Laite-etsinnästä päättäminen*

Laite-etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies ja 15 §:n 3 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa poliisimies noudattaen soveltuvin osin 16 §:ssä säädettyä. Jos kysymys on 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista, noudatetaan soveltuvin osin erityistä kotietsintää koskevia 15 §:n 1 ja 2 momenttia ja 17 §:ää.

*Henkilöön kohdistuva etsintä*

## 30 §

*Henkilöön kohdistuvan etsinnän lajit*

Henkilöön kohdistuva etsintä voi olla:

- 1) *henkilöntarkastus* sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään taikka mukanaan olevissa tavaroissa; tai
- 2) *henkilönkatsastus*, joka käsittää katsastettavan kehon tarkastamisen, verinäytteen tai muun näytteen ottamisen taikka muun kehoon kohdistuvan tutkimuksen.

## 31 §

*Henkilöntarkastuksen edellytykset*

Henkilöntarkastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi saadaan tehdä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa

säädetyin edellytyksin sille, jota on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta;
- 2) lievistä pahoinpitelystä;
- 3) näpistyksestä, lievästä kavalluksesta, lievästä luvattomasta käytöstä, lievästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta, murtovalineen hallussapidosta, lievästä alkoholirikoksesta;
- 4) lievästä vahingonteosta; tai
- 5) lievästä petoksesta.

Muu kuin rikoksesta epäilty saadaan tarkastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että tarkastuksessa löytyy 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

## 32 §

*Henkilönkatsastuksen edellytykset*

Rikoksesta epäillylle saadaan tehdä henkilönkatsastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin, jos on todennäköisiä syitä epäillä häntä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, taikka rattijuopumuksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta. Jollei epäilyyn ole todennäköisiä syitä, epäilty saadaan katsastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa löytyvän mainituksessa kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

Jos on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, saadaan DNA-tunnisteen määrittämiseksi tai ruutisavunäytteen ottamiseksi taikka muun vastaavan tutkimuksen suorittamiseksi tarpeellinen henkilönkatsastus tehdä ilman hänen suostumustaan henkilöille, jota ei epäillä kyseisestä rikoksesta. Edellytyksenä tällaiselle henkilönkatsastukselle on, että tutkimuksella on erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi sen vuoksi, että rikoksen selvittäminen olisi mahdotonta tai olennaisesti vaikeampaa käyttämällä tutkimuksen kohteen oikeuksiin vähemmän puuttuvia keinoja.

DNA-tunnisteet ja vastaavat tutkintatulokset on hävitettävä ja säilytetyt näytteet tuhottava, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

### 33 §

#### *Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen*

Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisimies saa kuitenkin ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa etsinnän, jonka tarkoituksena on sellaisen esineen takavarikointi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, jos etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä tai jos kysymys on 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilönkatsastuksesta. Muuten etsinnästä on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 6, 13 ja 19 §:ssä säädetään.

Jos henkilöön kohdistuva etsintä on perusteellinen, se on toimitettava sitä varten varatussa erillisessä tilassa. Jos etsinnän toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, saapuvilla on mahdollisuuksien mukaan oltava etsinnästä päättäneen virkamiehen nimeämä todistaja. Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan tutkimuksen saa suorittaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Henkilönkatsastusta ei saa toimittaa tutkittavan kanssa eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö. Sama koskee henkilöntarkastusta, jossa tarkastettavan kehoa kosketaan käsin tai hänen ruumiilliseen koskemattomuuteensa puututaan muulla vastaavalla tavalla. Eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö saa kuitenkin toimittaa henkilönkatsastuksen, joka käsittää ainoastaan sylkinäytteen ottamisen tai puhalluskokeen. Henkilönkatsastuksessa ei verinäytteen ottamista, sylkinäytteen ottamista, kliinistä humalatilatutkimusta ja puhalluskoetta lukuun ottamatta saa olla saapuvilla muita eri sukupuolta olevia.

Henkilönkatsastuksesta ei saa aiheutua tutkittavalle mainittavaa terveydellistä haittaa.

#### *Muun lainsäädännön soveltaminen*

### 34 §

#### *Viittaussäännös*

Tämän luvun säännösten lisäksi on noudatettava, mitä etsinnästä erikseen laissa säädetään.

### 9 luku

#### **Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakkokeinot**

### 1 §

#### *Tutkimuspaikan tai -kohteen eristäminen*

Rikoksen selvittämisen turvaamiseksi saadaan:

- 1) sulkea rakennus tai huone;
- 2) kieltää pääsy tietylle alueelle, pääsy tietyn tutkittavana olevan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide.

Tutkimuspaikan ja -kohteen eristämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 7 luvussa säädetään takavarikosta.

### 2 §

#### *Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi*

Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitettussa tehtävässä toimivan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytymisen taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönkatsastus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Tulli- ja rajavartiolaitoksella sekä Liikenteen turvallisuusviraston liikennettä valvomaan määräämällä virkamiehellä on tehtävässään sama toimivalta kuin poliisimiehellä 1 momentin mukaan.

## 3 §

*Henkilötuntemerkkien ottaminen*

Poliisimies saa ottaa rikoksesta epäilyllä tunnistamista, rikoksen selvittämistä ja rikoksentekijöiden rekisteröintiä varten sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäytteen, valokuvan sekä tuntemerkkitiedot (*henkilötuntemerkit*).

Painavista rikostutkinnallista syistä poliisimies saa ottaa tunnistamista ja rikoksen selvittämistä varten henkilötuntemerkit myös muusta kuin rikoksesta epäilyllä, jos asia koskee rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Näitä henkilötuntemerkkejä ei saa käyttää muun kuin tutkittavan rikoksen selvittämiseksi eikä säilyttää tai rekisteröidä muuta tarkoitusta varten.

Henkilötuntemerkkien ottamisen saa 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimittaa myös niiden ottamiseen koulutettu poliisiyksikön päällikön määräämä yksikön palveluksessa oleva virkamies.

## 4 §

*DNA-tunnisteiden määrittäminen ja tallettaminen*

Rikoksesta epäilylle saadaan tehdä DNA-tunnisteen määrittämistä varten tarpeellinen henkilönkatsastus, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta.

Henkilölle, jonka on lainvoimaisella tuomiolla todettu syyllistyneen rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta, saadaan tehdä DNA-tunnisteen määrittämistä varten tarpeellinen henkilönkatsastus sinä aikana, kun hän suorittaa mainitusta rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai on mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa, jollei DNA-tunnisteen määrittäystä ole tehty jo rikoksen esitutkinnassa.

DNA-tunniste saadaan poliisilain (872/2011) 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tallettaa poliisin henkilörekisteriin. Tallettaa ei kuitenkaan saa

DNA-tunnistetta, joka sisältää tietoa rekisteröitävän muista henkilökohtaisista ominaisuuksista kuin sukupuolesta. DNA-tunnisteen poistamisesta rekisteristä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (761/2003).

## 10 luku

**Salaiset pakkokeinot***Yleiset säännökset*

## 1 §

*Soveltamisala*

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, televalvontaa, tukiasematietojen hankkimista, suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä tarkkailua (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimista, peitetoimintaa, valeostoa, tietolähdetoimintaa ja valvottua läpilaskua voidaan käyttää esitutkinnassa salassa niiden kohteilta. Näiden keinojen käytöstä rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi säädetään poliisilaissa.

Mitä tässä luvussa säädetään esitutkintaviranomaisen tai esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoja koskee peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta poliisin lisäksi rajavartiolaitos-, tullin- ja sotilasviranomaisia sen mukaan kuin siitä laissa erikseen säädetään.

## 2 §

*Salaisten pakkokeinojen käytön edellytykset*

Salaisen pakkokeinon käytön yleisenä edellytyksenä on, että käytöllä voidaan olettaa saatavan rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tietoja.

Sen lisäksi, mitä salaisten pakkokeinojen käytön erityisistä edellytyksistä jäljempänä säädetään, telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seurantaa, teknistä laitetarkkailua, peitetoimintaa, valeostoa, tieto-

lähteen ohjattua käyttöä ja valvottua läpilas-kua saadaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Peitetoiminnan, valeoston ja asuntokuuntelun käyttäminen edellyttää lisäksi, että se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Salaisen pakkokeinon käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole.

### *Telepakkokeinot*

#### 3 §

#### *Telekuuntelu ja sen edellytykset*

*Telekuuntelulla* tarkoitetaan viestintämarkkinalaissa tarkoitetun yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon kautta telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien 6 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän telesoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuus-salaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;

3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;

4) törkeästä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;

5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

6) taposta, murhasta, surmasta;

7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivan-  
gin ottamisesta;

8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;

9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta, kaappauksesta;

11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisesta tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;

12) törkeästä vahingonteosta;

13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;

14) törkeästä rahanväärennyksestä;

15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai

16) törkeästä huumausainerikoksesta.

Lupa telekuunteluun voidaan antaa myös, kun jotakuta on syytä epäillä liike- tai ammattitoimintaan liittyvästä:

1) törkeästä lahjuksen antamisesta;

2) törkeästä kavalluksesta;

3) törkeästä veropetoksesta, törkeästä avustuspetoksesta;

4) törkeästä väärennyksestä;

5) törkeästä velallisen epärehellisyydestä, törkeästä velallisen petoksesta;

6) törkeästä lahjuksen ottamisesta, törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä;

7) törkeästä säännöstelyrikoksesta;

8) törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä, törkeästä kurssin vääristämisestä; tai

9) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun luvan antamisen edellytyksenä on lisäksi, että rikoksella on tavoiteltu erityisen suurta hyötyä ja rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti.

Lupa telekuunteluun voidaan antaa myös,

kun on syytä epäillä jotakuta törkeästä parituksesta, jossa on tavoiteltu erityisen suurta hyötyä ja rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti tai jota tarkoitetaan rikoslain 20 luvun 9 a §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa.

#### 4 §

##### *Tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta*

Jos on todennäköistä, että 3 §:ssä tarkoitettua viestiä ja siihen liittyviä tunnistamistietoja ei ole enää saatavissa telekuuntelulla, esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa 7 luvun 4 §:ssä säädetystä kiellosta huolimatta lupa takavarikoida tai jäljentää ne tämän luvun 3 §:ssä säädettyillä edellytyksillä teleyriksen tai yhteisötilaajan hallusta.

Jos tietojen hankkiminen kohdistetaan viestin sisällön selvittämiseksi telepääte-laitteeseen välittömästi yhteydessä olevaan viestin lähettämiseen ja vastaanottamiseen soveltuvaan henkilökohtaiseen tekniseen laitteeseen tai tällaisen laitteen ja telepäätelaitteen väliseen yhteyteen, esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta, jos 3 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät.

#### 5 §

##### *Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää telekuuntelusta ja 4 §:ssä tarkoitettujen tietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

6) telekuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

7) mahdolliset telekuuntelun ja muun vastaavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

#### 6 §

##### *Televalvonta ja sen edellytykset*

*Televalvonnalla* tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 3 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen käytön tilausta estämistä. *Tunnistamistiedolla* tarkoitetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 8 kohdassa tarkoitettua tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;

4) huumausainerikoksesta;

5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;

6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka

7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

Verkkoviestin tunnistamistietojen luovuttamisesta säädetään sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 17 §:ssä.

## 7 §

*Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella*

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

- 1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
- 2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;
- 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilki-valtaa tai mainitun lain 24 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kotirauhan rikkomista;
- 4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai
- 5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.

Jos esitutkinta koskee rikosta, jonka johdosta joku on saanut surmansa, hänen hallinnassaan olleeseen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen kohdistuva televalvonta ei edellytä surmansa saaneen oikeudenomistajien suostumusta.

## 8 §

*Sijaintitietojen hankkiminen epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi*

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn tavoittamiseksi hankkia tämän hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitieto, kun häntä on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikoksesta, ja lisäksi on syytä epäillä, että hän pakoilee tai muuten karttaa esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Lisäksi esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa edellä tarkoitettujen sijaintitietojen hankkimiseen ehdotto-

maan vankeusrangaistukseen tuomitun tavoittamiseksi, jos on syytä epäillä, että tämä pakoilee tai muuten karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa, ja jos sijaintitietojen saamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys hänen tavoittamiseksi.

## 9 §

*Televalvonnasta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa sekä 8 §:ssä tarkoitettua televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuinten ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää 7 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua televalvonnasta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan ja se voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäilyyn kohdistuva rikosepäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkuudella;
- 6) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
- 7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

## 10 §

*Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset*

*Tukiasematietojen hankkimisella* tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksen oletettuna tapahtuma-aikana oletetun tekopaikan läheisyydessä sijaitsevan tukiaseman tietojen hankkimiseen, kun on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta. Erityisestä syystä lupa voidaan myöntää koskemaan muutakin rikoksen selvittämisen kannalta merkityksellistä aikaa tai paikkaa.

## 11 §

*Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää tukiasematietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää tukiasematietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuimien ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen teko aika;
- 2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 3) ajanjakso, jota päätös koskee;
- 4) tukiasema, jota päätös koskee;
- 5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

*Suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta ja tekninen tarkkailu*

## 12 §

*Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset*

*Tarkkailulla* tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämittä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.

*Suunnitelmallisella tarkkailulla* tarkoitetaan rikoksesta epäiltyyn kohdistuvaa muuta kuin lyhytaikaista tarkkailua.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.

## 13 §

*Suunnitelmallisesta tarkkailusta päättäminen*

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää suunnitelmallisesta tarkkailusta.

Suunnitelmallista tarkkailua koskeva päätös voidaan tehdä kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Päätös suunnitelmallisesta tarkkailusta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen teko aika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja suunnitelmallisen tarkkailun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaolo aika;
- 5) suunnitelmallisen tarkkailun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

6) mahdolliset suunnitelmallisen tarkkailun rajoitukset ja ehdot.

#### 14 §

##### *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset*

*Peiteltyllä tiedonhankinnalla* tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa poliisimiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja.

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
- 3) huumausainerikoksesta;
- 4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
- 5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

#### 15 §

##### *Peittelystä tiedonhankinnasta päättäminen*

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää peittelystä tiedonhankinnasta.

Päätös peittelystä tiedonhankinnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpide ja sen tavoite riittävästi yksilöitynä;
- 2) peitellyn tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja siitä vastaava poliisimies;
- 3) epäilty rikos;
- 4) peitellyn tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö;
- 5) tosiseikat, joihin rikosepäily perustuu;

6) toimenpiteen suunniteltu toteuttamisaikakohta;

7) mahdolliset peitellyn tiedonhankinnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

#### 16 §

##### *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset*

*Teknisellä kuuntelulla* tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 5 §:n estämättä tapahtuvaa rikoksesta epäillyn sellaisen keskustelun tai viestin, joka ei ole ulkopuolisten tietoon tarkoitettu ja johon keskusteluun kuuntelija ei osallistu, kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla keskustelun tai viestin sisällön tai sen osapuolten taikka epäillyn toiminnan selvittämiseksi.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan rikoksesta epäiltyyn ja viranomaisten tiloissa olevaan rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen rikoksesta epäiltyyn. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa epäillyn voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) huumausainerikoksesta;
- 3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta; tai
- 4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

#### 17 §

##### *Asuntokuuntelu ja sen edellytykset*

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

- 1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, tör-

keästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta;

3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta;

4) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

5) taposta, murhasta, surmasta;

6) törkeästä ihmiskaupasta;

7) törkeästä ryöstöstä;

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;

9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisesta tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta; tai

10) törkeästä huumausainerikoksesta.

## 18 §

### *Teknisestä kuuntelusta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää asuntokuuntelusta ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta teknisestä kuuntelusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) epäilty rikos ja sen tekoaika;

2) rikoksesta epäilty;

3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;

6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

## 19 §

### *Tekninen katselu ja sen edellytykset*

*Teknisellä katselulla* tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä tapahtuvaa rikoksesta epäillyn taikka tilan tai muun paikan tarkkailua tai tallentamista kameralla tai muulla sellaisella paikkaan sijoitetulla teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla.

Teknistä katselua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä katselua vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan rikoksesta epäiltyyn ja viranomaisen tiloissa olevaan rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen rikoksesta epäiltyyn. Katselu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa epäillyn voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisen katselun edellytyksenä on, että on syytä epäillä tämän luvun 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua rikosta. Muun teknisen katselun edellytyksenä on, että epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

## 20 §

### *Teknisestä katselusta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää teknisestä katselusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta, kun katselu kohdistuu rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen epäiltyyn.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta teknisestä katselusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen katselun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;
- 6) teknisen katselun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen katselun rajoitukset ja ehdot.

## 21 §

### *Tekninen seuranta ja sen edellytykset*

*Teknisellä seurannalla* tarkoitetaan esineen, aineen tai omaisuuden liikkumisen seurantaan siihen erikseen sijoitettavalla tai siinä jo olevalla radiolähettimellä tai muulla sellaisella teknisellä laitteella taikka menetelmällä tai ohjelmistolla.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksen kohteena olevaan tai rikoksesta epäillyn oletettavasti hallussa olevaan tai käyttämään esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen teknistä seurantaan, kun epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Jos teknisen seurannan tarkoituksena on seurata rikoksesta epäillyn liikkumista sijoittamalla seurantalaitte hänen yllään oleviin vaatteisiin tai mukanaan olevaan esineeseen (*henkilön tekninen seuranta*), saadaan toimenpide suorittaa vain, jos häntä on syytä epäillä 16 §:n 3 momentissa tarkoitettusta rikoksesta.

## 22 §

### *Teknisestä seurannasta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää henkilön teknisestä seurannasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivy-

tystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää henkilön teknisestä seurannasta siihen asti, kunnes tuomioistuimien on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin henkilön teknisestä seurannasta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurantaan koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;
- 6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

## 23 §

### *Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset*

*Teknisellä laitetarkkailulla* tarkoitetaan tietokoneen tai muun vastaavan teknisen laitteen taikka sen ohjelmiston toiminnan, sisältämien tietojen tai yksilöintitietojen muuta kuin yksinomaan aistinvaraista tarkkailua, tallentamista tai muuta käsittelyä rikoksen selvittämiseksi merkityksellisen seikan tutkimiseksi.

Teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä eikä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tunnistamistiedoista.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä laitetarkkailua rikoksesta epäillyn todennäköisesti käyttämään 1 momentissa tarkoitettuun tietokoneeseen tai muuhun vastaavaan tekniseen laitteeseen taikka sen ohjelmistoon, kun tätä on syytä epäillä 16 §:n 3 momentissa tarkoitettusta rikoksesta.

## 24 §

*Teknisestä laitetarkkailusta päättäminen*

Tuomioistuimien päättää teknisestä laitetarkkailusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää teknisestä laitetarkkailusta siihen asti, kunnes tuomioistuimien on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä laitetarkkailua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen laitetarkkailun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva tekninen laite tai ohjelmisto;
- 6) teknisen laitetarkkailun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen laitetarkkailun rajoitukset ja ehdot.

## 25 §

*Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen*

Esitutkintaviranomainen saa hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Esitutkintaviranomainen saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta

haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

## 26 §

*Laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentaminen ja poisottaminen*

Esitutkintavirkamiehellä on oikeus sijoittaa tekniseen tarkkailuun käytettävä laite, menetelmä tai ohjelmisto toimenpiteen kohteena olevaan esineeseen, aineeseen, omaisuuteen, tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään, jos tarkkailun toteuttaminen sitä edellyttää. Esitutkintavirkamiehellä on tällöin oikeus laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamiseksi, käyttöön ottamiseksi ja poistamiseksi salaa mennä edellä mainittuun tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään sekä kiertää, purkaa tai muulla vastaavalla tavalla tilapäisesti ohittaa kohteiden tai tietojärjestelmän suojaus tai haitata sitä. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

Tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston saa asentaa vakiin asuminen käytettävään tilaan vain, jos tuomioistuimien on antanut siihen luvan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

*Peitetoiminta ja valeosto*

## 27 §

*Peitetoiminta ja sen edellytykset*

Peitetoiminnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään väärää, harhauttavaa tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään väärää asiakirjoja.

Poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitettua muusta rikoksesta kuin törkeästä tulliselvitysrikoksesta, tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa

tarkoitettua rikoksesta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Poliisi saa kohdistaa epäiltyyn peitetoimintaa tietoverkossa, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

Peitetoiminta asunnossa on sallittua vain, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

## 28 §

### *Rikoksentekokielto*

Peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen.

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies tekee liikennerikkomuksen, järjestysrikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

## 29 §

### *Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen*

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaan;
- 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja

3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.

Peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistua 41 §:ssä tarkoitetun valvotun läpilaskun kohteena olevaan toimitukseen, jos osallistuminen edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista.

## 30 §

### *Peitetoimintaa koskeva esitys ja suunnitelma*

Peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö riittävästi yksilöitynä;
- 3) selvitettävä rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) peitetoiminnan tavoite;
- 5) peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.

Peitetoiminnan toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka tulee sisältää peitetoimintaa koskevan päätöksenteon ja peitetoiminnan toteuttamisen kannalta oleelliset ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot. Suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

## 31 §

### *Peitetoiminnasta päättäminen*

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö päättää peitetoiminnasta. Yksinomaan tietoverkossa toteutettavasta peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Peitetoimintaa koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös peitetoiminnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) peitetoiminnan toteuttava poliisiyksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittavista poliisimiehistä;

- 4) epäilty rikos;
- 5) peitetoiminnan kohteena oleva rikoksesta epäilty;
- 6) tosiseikat, joihin rikosepäily ja peitetoiminnan edellytykset perustuvat;
- 7) peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 8) päätöksen voimassaoloaika;
- 9) voidaanko peitetoiminnassa tehdä 29 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, ja toimenpiteiden perusteena olevat tosiseikat sekä mahdolliset peitetoiminnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Peitetoiminnan lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

### 32 §

#### *Ratkaisu peitetoiminnan edellytyksistä*

Peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi, ovatko 27 §:n 2 momentissa tarkoitettut peitetoiminnan edellytykset olemassa.

### 33 §

#### *Peitetoiminnan laajentaminen*

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että sen käytön perusteena olevan rikoksen lisäksi on syytä epäillä peitetoiminnan kohteena olevan tehneen muun siihen välittömästi liittyvän 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikoksen, jonka selvittämiseksi on välittömästi tehtävä peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös tämän rikoksen selvittämistä. Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen ratkaistavaksi.

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että on syytä epäillä muun kuin peitetoiminnan kohteena olevan henkilön tekemäksi epäiltyä 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta, jonka selvittämiseksi häneen on välittömästi kohdennettava peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös mainittua henkilöä.

Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi sen ratkaisemiseksi, ovatko mainitussa momentissa tarkoitettut peitetoiminnan edellytykset olemassa. Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen ratkaistavaksi.

### 34 §

#### *Valeosto ja sen edellytykset*

*Valeostolla* tarkoitetaan poliisin tekemää esineen, aineen, omaisuuden tai palvelun ostotarjousta tai ostoa, jonka tavoitteena on saada poliisin haltuun tai löytää todiste rikosasiassa, rikoksella saatu hyöty taikka esine, aine tai omaisuus, joka on rikoksella joltakulta viety tai jonka tuomioistuimien voi julistaa menetetyksi taikka jonka avulla voidaan muuten saada selvitystä rikosasiassa. Muun kuin näyte-erän ostaminen edellyttää, että ostaminen on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi.

Valeosto saadaan tehdä, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkautta tai kätkemisrikosta ja on todennäköistä, että valeostolla saavutetaan jokin 1 momentissa mainittu tavoite.

Valeoston toteuttaja saa tehdä vain sellaista tiedonhankintaa, joka on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi. Valeosto on toteutettava siten, ettei se saa kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi.

Valeosto asunnossa on sallittua vain, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

### 35 §

#### *Valeostosta päättäminen*

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin

päällikkö päättää valeostosta. Yksinomaan yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta tehtävästä valeostosta saa päättää myös tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Valeostoa koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös valeostosta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos;
- 2) valeoston kohteena oleva epäilty tai muu henkilö;
- 3) tosiseikat, joihin rikosepäily ja valeoston edellytykset perustuvat;
- 4) valeoston kohteena oleva esine, aine, omaisuus tai palvelu;
- 5) valeoston tarkoitus;
- 6) luvan voimassaoloaika;
- 7) valeoston suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 8) mahdolliset valeoston rajoitukset ja ehdot.

### 36 §

#### *Valeoston toteuttamista koskeva suunnitelma*

Valeoston toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jos se on tarpeen toiminnan laajuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Valeoston toteuttamista koskevaa suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

### 37 §

#### *Valeoston toteuttamista koskeva päätös*

Päätös valeoston toteuttamisesta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksen tekee valeoston toteuttamisesta vastaava salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies ja tuomioistuimien päätöksiä antopäivät ja sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
- 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että

valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;

5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, 2 momentissa tarkoitettua päätöstä ei tarvitse laatia kirjallisesti ennen valeostoa. Päätös on kuitenkin laadittava kirjallisesti viipymättä valeoston jälkeen.

Valeoston toteuttamista koskevaa päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

### 38 §

#### *Poliisimiehen turvaaminen peiteltyssä tiedonhankinnassa, peitetoinnassa ja valeostossa*

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää, että peiteltyä tiedonhankintaa, peitetointia tai valeostoa toteuttava poliisimies varustetaan kuuntelun ja katselun mahdollistavalla teknisellä laitteella, jos varustaminen on perusteltua hänen turvallisuutensa varmistamiseksi.

Kuuntelu ja katselu saadaan tallentaa. Tallenteet on hävitettävä heti sen jälkeen, kun niitä ei tarvita poliisimiehen turvaamiseen. Jos niitä on kuitenkin tarpeen säilyttää asiaan osallisen oikeusturvaan liittyvistä syistä, tallenteet saadaan säilyttää ja niitä saadaan käyttää tässä tarkoituksessa. Tällöin tallenteet on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

#### *Tietolähdetoiminta ja valvottu läpilasku*

### 39 §

#### *Tietolähdetoiminta ja tietolähteen ohjatun käytön edellytykset*

*Tietolähdetoiminnalla* tarkoitetaan muuta kuin satunnaista luottamuksellista, rikoksen selvittämiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamista poliisiin ja muun esitutkinta-viranomaisen ulkopuoliselta henkilöltä (*tietolähde*).

Poliisi saa pyytää tähän tarkoitukseen hyväksyttyä, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivaa, rekisteröityä ja tiedonhankintaan

suostunutta tietolähdettä hankkimaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja (*tietolähteen ohjattu käyttö*).

Tietolähteen ohjatussa käytössä tietoja ei saa pyytää hankittavaksi sellaisella tavalla, joka edellyttäisi viranomaiselle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä tai joka vaarantaisi tietolähteen tai muun henkilön hengen tai terveyden. Ennen tietolähteen ohjattua käyttöä tietolähteelle on tehtävä selkoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä erityisesti hänelle lain mukaan sallitusta ja kielletystä toiminnasta. Tietolähteen turvallisuudesta on tarpeen mukaan huolehdittava tiedonhankinnan aikana ja sen jälkeen.

Tietolähdettä koskevien tietojen tallettamisesta henkilörekisteriin ja palkkion maksamisesta säädetään poliisilaissa.

#### 40 §

##### *Tietolähteen ohjatusta käytöstä päättäminen*

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tietolähteen ohjatusta käytöstä.

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjatusta käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
- 4) epäilty rikos;
- 5) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 6) päätöksen voimassaoloaika;
- 7) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Tietolähteen ohjatun käytön lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

#### 41 §

##### *Valvottu läpilasku ja sen edellytykset*

Esitutkintaviranomainen saa olla puuttumatta esineen, aineen tai omaisuuden kuljetukseen tai muuhun toimitukseen tai siirtää tällaista puuttumista, jos tämä on tarpeen tekeillä olevaan rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi taikka tekeillä olevaa rikosta vakavamman rikoksen tai laajemman rikoskokonaisuuden selvittämiseksi (*valvottu läpilasku*).

Esitutkintaviranomainen saa käyttää valvottua läpilaskua, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Edellytyksenä on lisäksi, että läpilaskua voidaan valvoa ja siihen voidaan tarvittaessa puuttua. Toimenpiteestä ei saa myöskään aiheutua merkittävää vaaraa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä merkittävää huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa.

Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea sitovaan velvoitteeseen liittyvästä kansainvälisestä valvotusta läpilaskusta on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen laissa säädetään.

#### 42 §

##### *Valvotusta läpilaskusta päättäminen*

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää poliisin suorittamasta valvotusta läpilaskusta. Muiden viranomaisten valvottua läpilaskua koskevasta päätöksenteosta säädetään erikseen.

Valvottua läpilaskua koskeva päätös voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Valvottua läpilaskua koskevassa päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily perustuu;
- 4) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;

5) toimenpiteen kohteena oleva kuljetus tai muu toimitus;

6) luvan voimassaoloaika;

7) mahdolliset valvotun läpilaskun rajoitukset ja ehdot.

Tässä pykälässä tarkoitetun päätöksen ilmoittamisesta poliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 5 §:ssä tarkoitetulle PTR-rikostiedusteluksikölle säädetään valtioneuvoston asetuksella.

#### *Lupa-asian käsittely tuomioistuimessa*

### 43 §

#### *Menettely tuomioistuimessa*

Salaista pakkokeinoja koskevan lupa-asian käsittelyssä ja ratkaisemisessa noudetaan soveltuvin osin, mitä 3 luvun 1, 3, 8 ja 10 §:ssä säädetään vangitsemisasian käsittelystä. Peitetoimintaa koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Salaista pakkokeinoja koskeva vaatimus on otettava viipymättä tuomioistuimessa käsiteltäväksi vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Asia on ratkaistava kiireellisesti. Käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään.

Jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi saman epäillyn samaa epäiltyä rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos pakkokeinon käyttö on jo lopetettu.

Asia voidaan ratkaista kuulematta rikoksesta epäiltyä taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen taikka kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Käsiteltäessä 7 §:ssä tarkoitettua asiaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla

kuulluksi, jollei siihen tutkinnallisista syistä ole estettä. Käsiteltäessä vapautensa menettäneen teknistä kuuntelua tai teknistä katselua koskevaa asiaa on epäiltyä säilyttävän laitoksen edustajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole hänen aikaisempi kuulemisensa huomioon ottaen tarpeetonta.

Lupa-asiaassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa ilman määräaikaa kannella. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Vaatimuksen esittäjä ei saa kuitenkaan kannella peitetoimintaa koskevasta päätöksestä.

Peitetoimintaa koskevaa asiaa varten tuomioistuimelle on toimitettava ainoastaan asian käsittelyä välttämättömät tiedot. Asian käsittelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoimin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

### 44 §

#### *Julkinen asiamies*

Tuomioistuimen on määrättävä asuntokuuntelua koskevan vaatimuksen käsittelyyn julkinen asiamies valvomaan rikoksesta epäillyn ja muiden kuuntelun kohteeksi mahdollisesti joutuvien etuja.

Julkinen asiamies on velvollinen hoitamaan tehtävänsä huolellisesti hyvää asianajotapaa noudattaen.

Julkinen asiamies ja siihen tehtävään pyydetty eivät saa oikeudettomasti paljastaa seikkaa, josta he ovat tehtävänsä vuoksi tai siihen pyydettyäessä saaneet tiedon.

### 45 §

#### *Julkisen asiamiehen kelpoisuusvaatimukset*

Julkiseksi asiamieheksi on määrättävä suostumuksensa perusteella asianajaja tai julkinen oikeusavustaja.

Julkkisen asiamiehen kelpoisuudesta yksittäistapauksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä esitutkintalain 11 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään avustajan kelpoisuusvaatimuksista.

Julkinen asiamies ei saa ilman tuomioistui-  
men lupaa panna toista sijaansa. Hänelle an-  
nettu määräys voidaan pätevistä syistä pe-  
ruuttaa.

#### 46 §

##### *Julkiselle asiamiehelle maksettava palkkio ja korvaus*

Julkiselle asiamiehelle maksetaan valtion  
varoista palkkio ja korvaus noudattaen sovel-  
tuvien osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä  
säädetään avustajan palkkioista ja korvauk-  
sista.

Päätökseen, jolla julkiselle asiamiehelle on  
määrätty palkkio tai korvaus, saa hakea muu-  
tosta. Muutosta haettaessa on noudatettava,  
mitä valittamisesta asianomaisen tuomioistui-  
men päätöksestä säädetään.

#### *Yhteiset säännökset*

#### 47 §

##### *Salaisen pakkokeinon käytön suojaaminen*

Esitutkintaviranomainen saa salaista pak-  
kokeinoa käyttäessään siirtää puuttumisen  
muuhun kuin pakkokeinon perusteena ole-  
vaan rikokseen, jos puuttumisen siirtämisestä  
ei aiheudu merkittävää vaaraa kenenkään  
hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä mer-  
kittävää huomattavan ympäristö-, omaisuus-  
tai varallisuusvahingon vaaraa. Edellytyksenä  
on lisäksi, että puuttumisen siirtäminen on  
välttämätöntä pakkokeinon käytön paljastu-  
misen estämiseksi tai toiminnan tavoitteen  
turvaamiseksi.

Poliisi saa käyttää vääriä, harhauttavia tai  
peiteltyjä tietoja, tehdä ja käyttää vääriä, har-  
hauttavia tai peiteltyjä rekisterimerkintöjä  
sekä valmistaa ja käyttää vääriä asiakirjoja,  
kun se on välttämätöntä jo toteutetun, käyn-  
nissä olevan tai tulevaisuudessa toteutettavan  
salaisen pakkokeinon käytön suojaamiseksi.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu rekisteri-  
merkintä on oikaistava sen jälkeen, kun mo-  
mentissa tarkoitettuja edellytyksiä ei enää  
ole.

#### 48 §

##### *Suojaamisesta päättäminen*

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin  
päällikkö päättää 47 §:n 2 momentissa tarkoi-  
tetun rekisterimerkinnän tekemisestä ja asia-  
kirjan valmistamisesta.

Salaiseen tiedonhankintaan erityisesti kou-  
lutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies  
päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoite-  
tusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

Rekisterimerkintöjen tekemisestä sekä  
asiakirjojen valmistamisesta päättäneen vi-  
ranomaisen on pidettävä luetteloa merkin-  
nöistä ja asiakirjoista, valvottava niiden käyt-  
töä sekä huolehdittava merkintöjen oikaise-  
misesta.

#### 49 §

##### *Salaisen pakkokeinon käyttöä koskeva ilmaisukielto*

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa tär-  
keästä tutkinnallisesta syystä kieltää sivullista  
ilmaisemasta tämän tietoon tulleita seikkoja  
salaisen pakkokeinon käytöstä. Edellytyksenä  
on lisäksi, että sivullinen on tehtävänsä tai  
asemansa johdosta avustanut tai häntä on  
pyydetty avustamaan pakkokeinon käytössä.

Ilmaisukielto annetaan enintään vuodeksi  
kerrallaan. Kielto on annettava saajalleen kir-  
jallisena todisteellisesti tiedoksi. Siinä on yk-  
silöitävä kiellon kohteena olevat seikat, mai-  
nittava kiellon voimassaoloaika ja ilmoitet-  
tava sen rikkomiseen liittyvästä rangaist-  
tusuudesta.

Rangaistus ilmaisukiellon rikkomisesta  
tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mu-  
kaan, jollei teosta muualla laissa säädetä an-  
karampaa rangaistusta.

#### 50 §

##### *Tietojenantovelvollisuus ja datan säilyttämis- määräys*

Salaisten pakkokeinojen käytössä noudate-  
taan, mitä 8 luvun 23—26 §:ssä säädetään  
tietojärjestelmän haltijan tietojenantovelvolli-  
suudesta ja datan säilyttämis-määräyksestä.

## 51 §

*Määräaikojen laskeminen*

Tässä luvussa tarkoitettujen määräaikojen laskemiseen ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia.

Aika, joka on määrätty kuukausina, päättyy sinä määräkuukauden päivänä, joka järjestysnumeroltaan vastaa sanottua päivää. Jos vastaavaa päivää ei ole siinä kuussa, jona määräaika päättyy, määräaika päättyy kuukauden viimeisenä päivänä.

## 52 §

*Kuuntelu- ja katselukiellot*

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa:

- 1) rikoksesta epäillyn ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa väliseen viestiin;
- 2) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 2 momentissa tarkoitettun papin väliseen viestiin; eikä
- 3) rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn ja lääkärin, sairaanhoitajan, psykologin tai sosiaalityöntekijän väliseen viestiin.

Ellei tutkittavana ole rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa myöskään:

- 1) rikoksesta epäillyn ja hänen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitettujen lähiomaistensa väliseen viestiin;
- 2) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun lääkärin, apteekkarin tai kättilön taikka heidän apulaisensa väliseen viestiin; eikä
- 3) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettun yleisön saataville toimitettun viestin laatijan tai julkaisijan taikka ohjelmatoimittajan harjoittajan väliseen viestiin.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen

kuuntelun tai teknisen katselun aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muut toimenpiteet on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitettut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua henkilöä epäillään samasta tai siihen välittömästi liittyvästä rikoksesta kuin rikoksesta epäiltyä ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

## 53 §

*Tallenteiden ja asiakirjojen tarkastaminen*

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai hänen määräämänsä virkamiehen on ilman aiheetonta viivytystä tarkastettava salaisen pakkokeinon käytössä kertyneet tallenteet ja asiakirjat.

## 54 §

*Tallenteiden tutkiminen*

Salaisen pakkokeinon käytössä kertyneitä tallenteita saa tutkia vain tuomioistuimien, pidättämiseen oikeutettu virkamies ja tutkittavana olevan rikoksen tutkija. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräyksestä tai tuomioistuimen osoituksen mukaan tallennetta saa tutkia myös asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä.

## 55 §

*Ylimääräinen tieto*

*Ylimääräisellä tiedolla* tarkoitetaan telekuuntelulla, televälvonnalla, tukiasema-tietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkimista varten lupa tai päätös on annettu.

## 56 §

*Ylimääräisen tiedon käyttäminen*

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Ylimääräistä tietoa saa lisäksi käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä.

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös hengen, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.

Poliisilain nojalla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä rikoksen selvittämiseen säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:ssä.

## 57 §

*Tietojen hävittäminen*

Ylimääräinen tieto on hävitettävä sen jälkeen, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä. Ylimääräinen tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallettaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin, jos tieto koskee 56 §:n 1 momentissa tarkoitettua rikosta, taikka jos tieto on tarpeen rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitetun rikoksen estämiseksi. Tiedot, joita ei ole hävitettävä, on säilytettävä viiden vuoden ajan siitä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

Edellä 10 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

## 58 §

*Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen*

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu

muuhun kuin luvan kohteena olevalta rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva rikoksesta epäilty ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, pakkokeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että rikoksesta epäilty ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

## 59 §

*Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen*

Jos pidättämiseen oikeutettu virkamies on 9 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 22 §:n 1 momentissa tai 24 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, henkilön teknisen seurannan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta, mutta tuomioistuin katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, pakkokeinon käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 56 §:n mukaan.

## 60 §

*Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen*

Epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muu-

ten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäilylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. Epäilylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Epäiltyyn kohdistetusta peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi. Epäilylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto 32 §:ssä tarkoitetulle tuomioistuimelle.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäilylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin 43 §:n säännöksiä. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

## 61 §

### *Pöytäkirja*

Muun salaisen pakkokeinon kuin tarkkailun käytöstä on käytön lopettamisen jälkeen laadittava ilman aiheetonta viivytystä pöytäkirja.

## 62 §

### *Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen eräissä tapauksissa*

Henkilöllä, jonka oikeutta tai velvollisuutta asia koskee, ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:ssä säädetystä huolimatta oikeutta saada tietoa tässä luvussa tarkoitetun pakkokeinon käytöstä ennen kuin 60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty. Hänellä ei ole myöskään henkilötietolaissa (523/1999) tai henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettua rekisteröidyn tarkastusoikeutta.

Kun 60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty, 1 momentissa tarkoitettulla on oikeus saada tieto salaisen pakkokeinon käyttöä koskevista asiakirjasta tai tallenteesta, jollei antamatta jättäminen ole välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen, terveyden, yksityisyyden tai salassa pidettävien taktisten ja teknisten menetelmien suojaamiseksi. Kun harkitaan asiakirjan, tallenteen tai tiedon antamatta jättämistä, arvioinnissa on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettun oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Tieto ääni- ja kuvatallenteesta voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona kuultavaksi tai nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

## 63 §

### *Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin*

Teleyrityksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon telekuuntelun ja televalvonnan edellyttämät kytkennät sekä annettava esitutkintaviranomaisen käyttöön telekuuntelun toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot, välineet ja henkilöstö. Sama koskee niitä tilanteita, joissa telekuuntelu tai televalvonta toteutetaan esitutkintaviranomai-

sen toimesta teknisellä laitteella. Teleyrityksen on lisäksi annettava tutkinnanjohtajan käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Esitutkintaviranomaisella sekä toimenpiteen suorittajalla ja avustavalla henkilöstöllä on oikeus telekuuntelua varten tarpeellisen yhteyden kytkemiseksi päästä myös muihin kuin teleyrityksen hallinnassa oleviin tiloihin, ei kuitenkaan vakituiseen asumiseen käytettäviin tiloihin. Toimenpiteestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

#### 64 §

##### *Korvaukset teleyrityksille*

Teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus tässä luvussa tarkoitetusta viranomaisten avustamisesta ja tietojen antamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista siten kuin viestintämarkkinalain 98 §:ssä säädetään. Korvauksen maksamisesta päättää tutkinnan suorittaneen esitutkintaviranomaisen yksikkö.

Päätökseen haetaan valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden on tällaista asiaa käsitellessään varattava Viestintävirastolle tilaisuus tulla kuuluksi.

#### 65 §

##### *Salaisten pakkokeinojen käytön valvonta*

Poliisihallitus ja salaisia pakkokeinoja käyttävien yksiköiden päälliköt valvovat poliisin osalta salaisten pakkokeinojen käyttöä.

Sisäasiainministeriön on annettava eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomus salaisten pakkokeinojen ja niiden suojaamisen käytöstä ja valvonnasta.

Oikeusasiamiehelle annettavista rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi käytettyä salaista tiedonhankintaa koskevista kertomuksista säädetään poliisilaissa.

#### 66 §

##### *Tarkemmat säännökset*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa

tarkempia säännöksiä tässä luvussa tarkoitettujen salaisten pakkokeinojen käytön järjestämisestä ja valvonnasta sekä toimenpiteiden kirjaamisesta ja valvontaa varten annettavista selvityksistä.

#### 11 luku

##### **Erinäiset säännökset**

#### 1 §

##### *Rangaistusasteikon lieventämisen vaikutus*

Tässä laissa tarkoitetun pakkokeinon käyttöön ei vaikuta se, että rangaistus mitattaisiin rikoslain 6 luvun 8 §:ää soveltaen lievennettyä rangaistusasteikolta.

#### 2 §

##### *Sotilaita koskevat ilmoitukset*

Sotilaan kiinniottamisesta, pidättämisestä, vangitsemisesta tai vapaaksi päästämisestä on viipymättä ilmoitettava sen hallintoyksikön päällikölle, jossa asianomainen sotilas palvelee.

#### 3 §

##### *Kansainvälinen yhteistoiminta*

Esitutkintaviranomaisen antamasta pakkokeinojen käyttämiseen liittyvästä oikeus- ja virka-avusta vieraan valtion esitutkintaviranomaiselle ja esitutkintaviranomaisen siltä saamasta oikeus- ja virka-avusta sekä vieraan valtion esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoihin liittyviä suomalaisen esitutkintavirkamiehen toimivaltuuksia on 6 luvun 8 §:ssä ja 7 luvun 21 §:ssä säädetyn lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa sovitaan.

#### 4 §

##### *Tarkemmat säännökset*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin:

- 1) pakkokeinojen käytön kirjaamisesta;
- 2) viranomaisten yhteistoiminnasta vangitsemisasiassa;

3) matkustuskieltoon liittyvistä toimenpiteistä ilmoittamisesta.

## 5 §

### *Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2014.

Tällä lailla kumotaan pakkokeinolaki (450/1987).

Naantalissa 22 päivänä heinäkuuta 2011

## 6 §

### *Siirtymäsäännökset*

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin pakkokeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä. Hukkaamiskiellon osalta noudatetaan soveltuvien osin tämän lain säännöksiä vakuustakavarikosta.

Jos tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaan pakkokeinoon liittyvän toimenpiteen määräaika on tätä lakia sovellettaessa jo kulumassa tämän lain tullessa voimaan, toimenpide voidaan suorittaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

**Tasavallan Presidentti**

**TARJA HALONEN**

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*